

ועדת החקירה האזרחית לאסון ה-7.10

ישיבה מיום 3 בספטמבר 2024

נוכחים:

חברי הוועדה:

השופטת בדימוס ורדה אלשיך, יו"ר הוועדה
רנ"צ בדימוס שלמה אהרונישקי, מפכ"ל
המשטרה לשעבר
אלוף במיל' איל בן ראובן
מר רפי בן שטרית, ראש עיריית בית שאן
לשעבר
תא"ל במיל' יהודית גריסרו

עדים:

מר עמרי מניב, עיתונאי חדשות 12
מר זיו קורן, צלם עיתונות ודוקומנטרי
גב' חן זנדר, כתבת תחקירים חדשות 13
מר אור הלר, כתב צבאי חדשות 13
גב' לירון שמם, עיתונאית חדשות 13

פרוטוקול

נכנס העד מר עמרי מניב, עיתונאי חדשות 12.

ורדה אלשיך: בוקר טוב.

העד: בוקר טוב.

ורדה אלשיך: אנחנו שמחים שבאת לפה. אתה ודאי יודע מי אנחנו ומה אנחנו בתור עיתונאי.

אנחנו נשמח לשמוע ממך מה שנקרא מכלי ראשון מה אתה יכול להעשיר את הידע במה שהיה, מה קרה, למה קרה.

איל בן ראובן: אם אפשר רק להוסיף, עמרי, תן לנו מעבר למי אתה, ספר לנו באיזה עולם

תחקירים עסקת. במה אתה ממוקד מבחינת התחקירים? כדי שנוכל לכוון את השאלות לנושאים הרלוונטיים אליך. אנחנו עוסקים במגוון מאוד מאוד גדול של נושאים.

העד: טוב, בכמה מילים, אני כתב תחקירים בחדשות 12. ב-7.10 ירדתי לדרום.

בשבועיים הראשונים הייתי פשוט בשטח, ביישובים ובקיבוצים.

ורדה אלשיך: מתי ירדת?

העד: ב-7.10 בבוקר. אני אספר בקצרה את זה, כי באמת יש הרבה שירדו. ב-7.10

הייתי ב-232 ובכניסה לרעים, באופקים, ולאט לאט כמו מי שהיה שם נתקלנו

באירוע הבלתי נתפס הזה. בשבועיים הבאים היה חשוב לי כל יום לנסות להיכנס

למקום חדש שעוד לא היו בו כדי לנסות לתאר מה שקורה שם, וזה מה שבגדול

עשיתי. 8:00 בבוקר כבר הייתי בקיבוץ רעים, למחרת ברחבת הנובה, למחרת

בנחל עוז, ולמחרת יישוב קרוב יותר לגדר כדי לתעד מה שקורה שם. גויסתי אחרי

כן למילואים לארבעה חודשים. כשחזרתי, לאור הדברים האלה, השבועיים

והאירוע עצמו, החלטתי לשנות פאזה, כמו עוד רבים אחרים אני מניח. עד אז

בכלל לא נגעתי בסוגיות צבאיות בתחקירים שלי, והחלטתי להקדיש את עצמי

בעיקר לסוגיית המחדל. עשיתי מגוון כתבות, אבל בעיקר התמקדתי ואני חושב

שפה אני יכול לתרום הכי הרבה היא סוגיית המחדל המודיעיני. הסיבה גם שאני

חשבתי שחוץ מזה שהוועדה הזאת חשובה כשאלו ועדת חקירה ממלכתית, לנסות

לתאר את הדברים, והסיפור הזה ספציפית, אף קצין מכהן מהמודיעין לא יבוא

לפה לתת את גרסתו, אז חשבתי שכדאי שאבוא אני.

איל בן ראובן: זה אומר שאתה כעיתונאי פגשת קצינים, כולל בכירים, מהמודיעין?

העד: פגשתי ושוחחתי עם הרבה מאוד אנשים, גם מהצבא וגם מחוץ לצבא, שקשורים

לעולם המודיעין. אני חושב שבפרק זמן יחסית קצר כמות- לא זוכר שעשיתי כזאת

כמות פגישות על נושא ספציפי בפרק זמן כזה, מתוך הבנה שאני צריך ללמוד את

הנושא, זה לא נושא שאני חי אותו כל השנים, וברור שבסוגייה כל כך רגישה כדאי להכיר מכל הזוויות האפשריות.

איל בן ראובן: פגשת גם מקבלי החלטות שדיברת איתם בנושא המודיעין? מה הם ידעו, מה הם לא ידעו?

העד: כן. אני אגיד שאחד הדברים שאני מרגיש קצת אשמה בתוך האירוע, מכיוון שההתמקדות שלי במחדל הצבאי, הנגיעה שלי במקבלי החלטות יותר קטנה. למרות שהאחריות היא בוודאי לא פחותה. אבל בסדר, אני לא העיתונאי היחיד, ואני מקווה שיש גם את מי שישלים את זה. יש תחקירים שעסקו אך ורק במחדל של מערכת הביטחון, ויש כאלה שיוכלו לתת תמונה שלמה יותר, גם של מקבלי החלטות שקיבלו החלטות בזמן אמת. אני יכול לפרט קצת.

איל בן ראובן: בוא נתחיל במודיעין. השאלה שלי - מה אתה יודע ממה ששמעת, בוא ניקח על השנה שלפני המלחמה, שלפני ה-7.10, מה קרה ממה שאתה מבין בתהליכי המודיעין, מבחינת מה ידעו באמת על החמאס ועל התרחישים שבנו לעצמם אנשי המודיעין, ומה הם העבירו כלפי מעלה? איזה מידע היה בידיהם של החפ"שים אני קורא לזה, החיילים אלה שראו בעיניים, ומה הם העבירו ואיך זה התקבל? האם הם הרגישו שהמידע שלהם עובר כלפי מעלה?

ורדה אלשיך: הייתי מבקשת ממך רק להשלמה, לא מה אתה הבנת, אלא מה נאמר לך. כל אחד יכול להבין אחרת.

העד: אולי נתחיל באמת מאיזושהי נקודת עוגן, שזו חומת יריחו. באפריל '22 יחידת 8200 מפקים את חומת יריחו, כאחד האמצעים הטכנולוגיים המשמעותיים שיש לנו בידינו, ומבינים היטב שמדובר בתכנית רצינית על פני עשרות עמודים. המצגת שמומרת לעברית של חומת יריחו. במאי חודש לאחר מכן המצגת הזאת נמסרת

לראש אמ"ן חליוה. האירוע הזה מתאר היטב את כל הכשלים וגם את הבעיות המבניות בתוך מערכת הביטחון וגם בקונספציה כמו שאנחנו קוראים לזה. חומת יריחו לא רק שלא יוצאת מאמ"ן, היא לא יוצאת בתוך אמ"ן. זאת אומרת כשאתה מפגין איזשהו אמצעי טכנולוגי משמעותי מאוד, אתה מפעיל אותו ועושה מאמצים גדולים כדי שהאמצעי הזה יעבוד במשך שנים, והאמצעי הזה מפיק לך את מה שאתה ציפית שהוא יפיק לך, וברגע שהוא מופק אתה פשוט לא עושה עם זה כלום. זה מתחיל מ-8200, ש-8200 מעבירים את זה לראש אמ"ן כתחנת ממסר, מעבירים את זה, הם וראש אמ"ן אחר כך, לידיעת האוגדה והפיקוד.

שלמה אהרונישקי: זה מה שהיה או צריך להיות?

העד: זה מה שהיה. מה שצריך להיות רחב הרבה יותר. זה מה שהיה, וכאילו שם הסתיים תפקידם. אין מישהו יותר מ-8200 שמבין מה יש להם ביד. הם יודעים מאיפה זה הגיע.

איל בן ראובן: אתה יודע קצת יותר לפרט, בשתי מילים, מה יש בחומת יריחו?

העד: זו התכנית המפורטת של סינוואר, על פני כ-60 עמודים, שבו מופיעה כל תכנית הפלישה למדינת ישראל, ואיך הם יבצעו אותה ומה הם יעשו. ברור שהתכנית הזאת כשלעצמה, יש כמה שאלות, האם היא מבצעית כרגע, האם אפשר לבצע אותה, אם יש כוונה כרגע לממש אותה. מה שברור שאי אפשר להתעלם ממנה. יש תכנית שהושגה, תכנית מקבילה בצפון על כוח רדואן, ושם נעשתה פעילות רצינית. הכירו אותה כל הגורמים. לדוגמה, חיל האוויר מקבל את התכנית הזאת, אף אחד לא אומר לו שמחר הולכים לפלוש, אבל הוא יודע להכין תרחיש ייחוס שבמידה וזה מתרחש הוא יודע מה הוא צריך לפעול ומה הצפי שלו. חיל האוויר כדוגמה לא התכונן מעולם, לא היה לו תרחיש ייחוס של פלישה המונית מרצועת

עזה. היה לו תרחיש ייחוס של 2-3 פריצות בגדר וכניסה של עשרות מחבלים. חיל האוויר לא הכיר את חומת יריחו, מפקד חיל האוויר לא שמע על זה עד אחרי ה-7.10. ולא רק מפקד חיל האוויר, בתוך אמ"ן, ראש חטיבת המחקר שתפקידו האופרטיבי להפיק התרעה למלחמה לא ידע על זה. ראש חטיבת המחקר באמ"ן, ואני יודע את זה מידיעה. עמית סער לא הכיר את חומת יריחו.

יהודית גריסרו: גם לא קודמו?

העד: לא. זה הופק באפריל 22', לא מדברים הרבה שנים אחורה. ראש חטיבת ההפעלה, אני אומר בזהירות, ראש חטיבת ההפעלה המבצעית אמור לקחת את התכנית ולוודא שהיחידות המבצעיות יודעות איך להתמודד איתה. הוא טוען שהוא לא הכיר אותה עד ה-7.10. כלומר שני הגורמים הכי מרכזיים באירוע הזה, ראש חטיבת המחקר שאמור לחקור את התכנית ועל בסיסה לקבוע האם יש מקום לספק התרעה למלחמה, וראש חטיבת ההפעלה המבצעית שצריך לוודא שכל היחידות מקבלות אותה, לא הכירו את התכנית. בוודאי אחר כך כשאנחנו מתקדמים קדימה, ראש אמ"ן אמור להכיר, להכין סד"כ, אולי כדאי שתהיה עוד פלוגת טנקים על הגבול כי יש כוונה כזאת, אבל הוא לא מכיר.

שלמה אהרונישקי: מי הרמה הכי בכירה שהכיר?

העד: ראש אמ"ן.

איל בן ראובן: אתה אומר שראש אמ"ן מקבל את החומר הזה, שבו ממצאים מאוד משמעותיים, ובעצם לא עושה עם זה כלום. הוא קורא את זה, מעביר לאלוף פיקוד דרום.

העד: מי שמקבלים את זה זה פיקוד דרום ואוגדת עזה. היה אז אלוף הפיקוד הקודם טולדנו, והוא הכיר את חומת יריחו.

יהודית גריסרו: אתה יכול לנסות להעריך מתוך התחקיר שעשית למה זה קרה? מהם הגורמים?

- העד: שתי סיבות. אחת זה עומק הקונספציה. זה לא אפשרי, עוד תכנית.
- יהודית גריסרו: כי היו עוד תכניות?
- העד: רציתי לבדוק את עצמי, ואמרו לי שזה כן הגיע לחיל האוויר. היו נשלחים המון מיילים ללשכות שאין להם שום משמעות. אם אף אחד לא אומר תסתכלו, יש פה תכנית, זאת אומרת זה סווג כאיזשהו אירוע טקטי זניח שעובר בתעבורת מיילים רגילה ללשכות. אף אחד מעולם לא קיים- 8200 מעולם לא קיימו דיון על חומת יריחו, לא בחנו אותה. אמ"ן לא קיים מעולם דיון על התכנית.
- יהודית גריסרו: למה? כי בהיסטוריה היו הרבה פקודות כמו חומת יריחו שלא התממשו?
- העד: לא. יש ויכוח האם היו בכלל בעבר תכניות כאלה. אני אומר את זה בזהירות, בוודאי שלא נוחת אצלך כל יום אמצעי טכנולוגי דרמטי עם תכנית כזאת מפורטת. יש שתי סיבות, אחת זה עומק הקונספציה.
- ורדה אלשיך: מה שאתה אומר, אני פשוט רוצה להבין שקלטתי נכון, 8200 לא ידעו על חומת יריחו?
- העד: הם הפיקו את התכנית, אבל לא עשו איתה כלום. כמעט כלום. העבירו את זה לראש אמ"ן, זה עבר לאוגדה ולפיקוד.
- שלמה אהרונישקי: לפני כל השאלות, פה תמשיך את השרשור. האוגדה והפיקוד קיבלו, מה הם עשו עם זה?
- העד: אני רק אשלים. שתי סיבות, אחת זה עומק הקונספציה, שאין לזה היתכנות, והשנייה הייתה תהליכים בעייתיים בתפקודים של מערכות המודיעין. 8200 שבעבר ראתה את עצמה והייעוד שלה היה בין היתר גם התרעה, ומפקד 8200 ידע שהוא לא ישן בלילה עד שהוא מוודא שכל אחד מהאנשים יודעים את זה. הם עברו, הרבה בגלל שינויים אמיתיים, כמויות מידע ומודיעין עצומים, יש היום המון

מטרות תקיפה, ובתוך מה שהם מכנים "בררכת המודיעין" הזאת, לפעמים אתה שוכח את סדר העדיפויות, מה התפקיד הייעודי שלך ומה משמעותי ביותר, ואתה יותר מפיק מידע ומעביר אותו ופחות מנתח אותו ודופק על השולחן. ראש אמ"ן, שהיה עמוק בתוך הקונספציה, היה בדצמבר '22, לדוגמה כנס במכון גזית שהקים אמ"ן בשיתוף עם רפא"ל, ושם עלו אחד אחרי השני, עלה הרמטכ"ל דאז כוכבי ודיבר כמה ילדי עוטף עזה נהנים מתקופה שלא חוו, וככה ימשיכו ליהנות, ואז עלה חליוה, ועלה סער שדיבר על האיומים ב-23, האיום הפלסטיני הוא ראה בארגון גוב האריות בשכם. הוא התייחס לאיו"ש, ובסוף כשהייתה התייחסות קטנה לעזה זה היה על כך ששם צפוי שקט והסדרה. ברגע שזו התפיסה, וכשאתה לא עובד לפי כללים, שלפעמים עוזרים לצאת מהקונספציה, שאם יש תכנית צריך לקיים ישיבה ולדון, אז אולי פתאום זה יישב לאנשים בראש שיש דבר כזה חומת יריחו וצריך להתייחס לזה. שאלת על האוגדה והפיקוד - הם קיבלו את התכנית הזאת, והתפקיד שלהם כמובן, גם שם באמת לא הייתה התייחסות רצינית, וזה מגיע בהמשך למיילים של אותה נגדת.

איל בן ראובן: אתה פגשת אותה?

העד: לא. נגדת של 8200, שהיא בבסיס שעוסק בעזה. הנגדת הזאת יש לה אינדיקציות מבחינת מה שהיא מפיקה שהתכנית הזאת הופכת למבצעית. הנה האימונים על הגדר, שורה של אינדיקציות, והיא כותבת את זה במיילים, ושם באמת נכנס העניין של קצין המודיעין באוגדת עזה שהגיב בזלזול למיילים שלה. לא מעלים את זה למעלה, לא מציפים את זה, ולא דנים בזה ברצינות.

איל בן ראובן: מפקד האוגדה, שהתחלף עכשיו, אתה יודע אם הוא הכיר את חומת יריחו?

העד: הוא הכיר. וזה היה היחס.

איל בן ראובן:

הוא והקמ"ן שלו יודעים, ובזה זה נגמר.

העד:

נכון. אין ספק שאוגדת עזה שהכשל שם בלתי נתפס, אני אומר כאיש תקשורת, אנחנו אומרים הנגדת התריעה וקצין המודיעין לא הקשיב. אנחנו מדברים על מישהי שהיא נגדת, ועל מישהו בדרגת סא"ל. חמור מאוד, אבל מה זה אומר הנגדת התריעה? איפה מפקד 8200? איפה ראש אמ"ן? ואם הנגדת לא הייתה מתריעה? אם לא היה את המיילים של הנגדת, אז אף אחד לא התריע. זה לא תפקידה הרי, היא הגדילה ראש וכל הכבוד לה. כשאנחנו באים ברזולוציה של קצין המודיעין באוגדה ונגדת, אנחנו רגע שוכחים שהיו אנשים שהיו אמורים לכתוב את המיילים ולוודא שהדברים מתבצעים, וזה לא קרה.

איל בן ראובן:

ענית לנו לגבי האוגדה והפיקוד, אנחנו יודעים שאיפשהו ביולי 23' ראש אמ"ן ובסיוק, ראש אמ"ץ, מגיעים לכנסת לאור סוגייה פוליטית, עילת הסבירות ומה שקשור בה. הם באים לספר לחברי הכנסת שהמלחמה בפתח, ואתם עסוקים עכשיו בשטויות בעניין הזה. יש פה אמירה שלהם. הבנתי את הכשל, אני מכיר ויודע, גם בעברי פגשתי את העניין הזה של אמ"ן שלא דואג להוריד למי שצריך את המידע, לפעמים זה מפקד הטנק או המ"מ או המ"פ בשטח בעת מלחמה. פה אנחנו מדברים על מידע שרץ, יש מידע, יש אמצעים טכנולוגיים, הראשים יודעים ומכירים, עכשיו אנחנו אומרים הם לא מתייחסים, אבל כשיש עילת סבירות אז פתאום הם רצים? תסביר את הדבר הזה.

העד:

כשהם באים, והם באים בשיא הרצינות ומזהים שבעולם הערבי מזהים פה חולשה על בסיס מה שקורה ועל בסיס הדהירה של ממשלת ישראל למקומות שלתפיסת העולם הערבי מחלישים את החברה הישראלית, הם מספקים התרעה כללית בעצם. הם באים ואומרים שהאויב מזהה את זה, ועלול לפעול. אנחנו מזהים יותר

ויותר תעוזה שלו. אני אדגים את זה דרך הזירה הצפונית, אנחנו רוצים לדבר על עובדות שקרו. הם מדברים בעיקר על הזירה הצפונית, וגם על זירת איו"ש, ופחות על הזירה העזתית. חומת יריחו, אגב, לא הוגשה גם לוועדת חוץ וביטחון, שכידוע היא אמורה להכיר את הנכסים המשמעותיים שמושגים באמצעים הטכנולוגיים של ישראל. היא מכירה הרבה עשרות תכניות שהופקו באמצעים האלה, ואת חומת יריחו הוועדה לא הכירה. ועדת המשנה הכוונה.

שלמה אהרונישקי: זה פספוס מקרי, שדווקא את חומת יריחו לא התגלגל כמו שצריך? או שזה היה תהליך שככה התנהגו לאחרונה?

העד: זה גם עניין בין-ארגוני שדיברנו עליו קודם, אבל בהחלט כן יש תכניות שמגיעות לידיעת כולם. התכנית הזאת לא הגיעה בגלל זלזול בזירה העזתית, ובגלל שחמאס מעוניין בהסדרה, עשרה ימים לפני ה-7.10 חליוה מגיע לדיון אצל מקבלי ההחלטות בגלל הפרות סדר על הגדר, והוא שם אומר את המשפט "אותנטית חמאס מעוניין בהסדרה". עשרה ימים לפני ה-7.10. כשהוא אומר "אותנטית", זה לא אני חושב או מעריך, זה באמצעות האמצעים שלי אני יודע. כשהוא אומר "אני יודע שחמאס מעוניין בהסדרה", כשהוא לא יודע את זה צריך לומר, אגב, וזה בסדר שהוא יעריך, ולכן האותנטי הזה לא משקף מציאות אמיתית, יש כאן בעיה. כשבכירי צה"ל באים לראש הממשלה מנגד, אין ספק מצד שני, לצד זה שאנחנו מדברים על הכשל המודיעיני העצום, כשבכירי הצבא מגיעים לראש הממשלה בוודאי שהם מתאים מציאות אמיתית, ואין לזה קשב. ברור שגם האירוע הזה נתן את הכוח ואת האומץ לאויב שלנו. אני חושב שאין עוררין על זה. אני רוצה להדגים מתחקיר אחר שעשינו שהמחיש את הסיפור העזתי, וזה היה על הצפון. במרץ '23 חיזבאללה עושה אירוע שלא עשה מזה 21 שנים, ואם תרצו ממלחמת לבנון

השנייה כמה שנים קדימה. הוא שולח מחבל מטעמו שחוצה את הגדר, מגיע 70 ק"מ עד לצומת מגידו עם מטען רב עוצמה, שלולא הייתה תקלה בתזמון היה מפוצץ אוטובוס. אנחנו יודעים איך זה היה נראה. מבחינת נסראללה, היה ברור, הרי במשוואה לאורך השנים זו הכרזת מלחמה. נסראללה לוקח את הסיכון הזה. למה הוא מחליט אחרי כל כך הרבה שנים לקחת את הסיכון הזה? ההערכות המודיעיניות שהסיכון הזה בגלל היחלשות החברה הישראלית. ברקע, אחרי האירוע הזה, אמור להתכנס דיון של הקבינט לקבל החלטה. לא יודע מה השיקולים, אבל הקבינט לא מתכנס, אלא מתכנס שר הביטחון וראש הממשלה עם הצמרת הצבאית. אז כבר עולה שאלה למה לא מכנסים את הקבינט, האם לא רוצים לשתף שרים מסוימים בתכניות שאנחנו מתכננים לעשות. זו שאלה אחת. שבועיים קדימה, הרמטכ"ל, ראש המוסד, ראש השב"כ, כולם מגיעים לירושלים, וראש הממשלה נתניהו בדיוק נוחת בצהריים מחו"ל לישיבה, והוא מבטל את ישיבת אישור תכניות לתקיפה. מה יותר חשוב מהדבר הזה, בזמן שאנחנו באירוע הכי רגיש שהיה עם חיזבאללה מאז מלחמת לבנון השנייה? הוא עובר לסדר יום פוליטי, ובאותו ערב, שבו אנחנו יודעים שאנחנו בהסלמה הכי חמורה עם חיזבאללה, מתבררת הסיבה - הוא מפטר את שר הביטחון גלנט. אנחנו מנסים להבין איך יתכן בתקופה כל כך רגישה-

מה שאתה אומר פה זה שאמורה להתכנס ישיבה בעקבות אירוע מגידו שיכול היה להיות קטסטרופה, וגם לאן הוא הגיע חזרה, הוא כמעט חזר חזרה, תפסו אותו בשנייה האחרונה, ומתכנסת ישיבה אני מניח ביוזמת מערכת הביטחון-

העד: אישור תכניות אצל ראש הממשלה.

איל בן ראובן: לביצוע תגובה משמעותית?

העד: להחליט מה התגובה.

איל בן ראובן: אתה אומר שהישיבה הזו מבוטלת, ובערב פיטורי גלנט.

שלמה אהרונישקי: על ציר הזמן, האוהלים מתי היו? לפני או אחרי?

העד: האוהלים היו באפריל. אז רגע אני אמשך את הרצף. אז מה שקורה שבינתיים

גלנט לא מפוטר, כמו שאנחנו יודעים, סערה ציבורית. יומיים אחר כך מכונס הדיון

הזה, מערכת הביטחון כולה, ראש המוסד לוחץ, ראש השב"כ וצמרת הצבא,

לתקיפה משמעותית על נכס משמעותי של חיזבאללה בלבנון, תקיפה אווירית.

ראש הממשלה ושר הביטחון דוחים את הקונצנזוס הזה של מערכת הביטחון

ומחליטים שהתגובה תהיה בסוריה, ועל מתקן איראני. כלומר, מקבעים משוואה

חדשה - חיזבאללה מחדיר מחבל עם מטען נפץ עצום לישראל, אנחנו בתגובה לא

פוגעים בפגיעה אווירית בחיזבאללה. היו איזשהן פעולות שאי אפשר לדבר עליהן,

מאוד חלושות, שנעשו בלבנון. לא תקיפה קינטית. וחיזבאללה מאמץ, מבין היטב,

ולאט לאט התעוזה שלו הולכת וגדלה. יש את האימונים אז של כוח רדואן, כמה

עשרות ק"מ מהגדר. ויש פתאום מעבר לאוהל שנבנה בשטח ישראל ולא פירקנו

אותו, יש הרבה אנשי רדואן על אזרחי על הגבול, ואנחנו לא עושים עם זה שום

דבר, וכך הולך וגדל, ומה שנקרא ההתרסקות של ההרתעה של ישראל בגזרה

הצפונית. אנחנו רואים את האירוע הזה, ופה האירוע באמת, אפשר לראות מצד

אחד את הכשל המודיעיני. באותו אירוע של גלבע, בשלב הראשון חליוה אומר

שהוא מקבל את המידע הראשוני שבועות לפני, והוא אומר "זה לא יקרה", ושאלו

אותו למה, והוא אמר שחמאס לא מעוניין במלחמה, והמשמעות של הפיגוע הזה

היא מלחמה, ולכן זה לא יקרה. בהמשך חלק מהמידע המודיעיני לא מגיע לאוגדה

הצפונית, כי החשש שאם הם ידעו מאיפה בדיוק זה יגיע, הם ישרפו מידע

מודיעיני. האוגדה הצפונית מקבלת מידע חלקי, מצד אחד היא מקבלת מידע שיתכן ותהיה חדירה, אבל היא לא מקבלת את כל המידע. למה? מתוך חשש לשריפת מקור מודיעיני. אם מכפילים את כמות הכוחות על הגדר בצורה גלויה לאור יום, הם יבינו שאנחנו יודעים. בסוף מתקבלת החלטה שמציבים מארבים מיום מסוים, ורק בלילה, כי אין סיכוי שהם יפלו ביום.

איל בן ראובן: על איזה תאריך אתה מדבר?

מרץ 23'. הם מקבלים החלטה שבעצם אין סיכוי לפלישה ביום, שמישהו יעבור מהגדר ביום, אפרופו 7.10, ולכן את המארבים מציבים בלילה. יומיים אחרי שהמחבל חודר לשטח ישראל, ואנחנו לא יודעים את זה, אחרי שהוא עולה על סולם ועובר את הגדר, קצין המודיעין של פיקוד צפון מוציא מייל שהוא אומר "להבנתנו, עד כה לא הייתה חדירה", יומיים אחרי שהוא כבר חדר. לאחר מכן בבוקר הוא מבצע את הפיגוע, ואחר כך כן תופסים אותו בדרכו חזרה. אבל שוב, השילוב פה גם של כשל מודיעיני, גם כשל קונספציה, וגם הכשל העצום של הדרג המדיני ברגע שמתרחש האירוע הזה ואיך מגבשים משוואות חדשות מול חיזבאללה. האירוע הזה מדגים למה שיכולנו לראות אחר כך ב-7.10.

יהודית גריסרו: אתה אומר מצד אחד שכל הערכות המודיעין נוקזו לצפון ולאיו"ש, וכשהן מגיעות, גם שם הן לא מתורגמות לכדי מעשה?

העד: יש הבדל בין תכנית שנערכים אליה בצה"ל, תכנית פלישה של כוח רדואן, ולכאורה נערכים אליה ברצינות, אבל התפיסה עדיין היא שנסראללה לא יסכן את כל הדבר הזה, זו התפיסה של אמ"ן, בשביל פיגוע מחבל בודד שיחדור. זה לא באינטרס שלו, אין לו סיבה לעשות את זה, ככה מפרשים את זה באמ"ן.

שלמה אהרונישקי: אני חוזר לסיפור עזה, שאלוף הפיקוד ובאוגדה מקבלים את החומר. מה הם עושים עם זה?

העד: לא היה שום דבר רציני עם הדבר הזה.

שלמה אהרונישקי: כלומר אלוף פיקוד מקבל מודיעין ומה?

העד: לא היה בשולחנו, לא היה בעיסוקו.

שלמה אהרונישקי: הקודם אתה אומר קיבל, ומה? תייק את זה, גרס את זה? מה הפרוצדורה?

העד: קצין המודיעין הקודם של האוגדה כן ניסה ללכת עם התכנית הזאת ולהציף אותה.

ברגע שנכנס קצין המודיעין שאחריו, לא הוא ולא מפקד האוגדה עסקו בזה באמת.

מעבר לזה, מציפים להם את זה והם דוחים את זה.

איל בן ראובן: אתה יודע אם ירון פינקלמן ידע בכלל, טולדנו העביר לו שיש חומת יריחו?

העד: פינקלמן שמע על זה בקצרה בתפקידו הקודם. כאלוף פיקוד דרום לא היה עיסוק בזה.

שלמה אהרונישקי: מעל הכול, להערכתך, הכול מתחיל ונגמר בקונספציה? שהם לא יכולים לעשות

כלום בין כך, אז מה חשוב הפקודות?

העד: להפך, אמרנו כשיש פקודות מסודרות זה יכול לעקוף קונספציה, כי אתה יודע

שאתה חייב להעביר את זה, ואולי יהיה איפכא מסתברא. אם מעלים לדוגמה את

חליוה ב-6.10 לשיחה בלילה, יכול להיות שלא היה קורה מזה כלום, אבל יכול

להיות שהיה מרים טלפון לעמית סער, ואז היה אומר אולי נשלח עוד כמה כוחות.

ההתגלגלות של דברים גם כשאתה מאוד מקובע קורים כשיש הוראות מסודרות.

איל בן ראובן: פיקוד הצפון ב-7.10, אם חס וחלילה רדואן תוקף, אנחנו לא רוצים לתאר לעצמנו

מה קורה. זאת אומרת, גם פיקוד הצפון לא מוכן לפלישת רדואן, למרות שלגבי

רדואן אנחנו מכירים הכול, ואנחנו יודעים את התכנית, ומתרגלים מול תרחישים

כאלה. אבל ב-7.10 אלוף פיקוד הצפון אומר חד משמעית "אני הייתי בהיסטריה, כי ידעתי שאין לי כוח כרגע בשביל להחזיק את האפשרות שרדואן תוקף". השאל שלי פה אליך אם אתה יודע את התגלגלות סוגיית המידע על הכוונה. את היכולת הכרנו, ולגבי רדואן אין שאלה. האם גם בצפון היה כשל כזה של הכרת כוונות? איך התגלגלנו למקום שב-7.10 יש אפשרות שתהיה מתקפה משני הצדדים וצה"ל ממש לא מוכן?

העד: מצד אחד צריך לומר, חיזבאללה לא ידע, ולכן אין כשל מודיעיני באותו אירוע בצפון. בסוף התרחש אירוע מגידו. כמות אנשי רדואן שמתקרבים לגבול הולכת וגדלה, והסד"כ לא גדל בחייל אחד. כשאני מנסה לקבל תשובות מצה"ל איך זה יתכן, אי אפשר היה לבלום את הכוח עם אוגדה 71, אז הוויכוח הוא כזה - יבואו אנשי פיקוד צפון ויגידו תקשיב, אנחנו באמת לפי תכנית צבא קטן ויעיל בלי התרעה מודיעינית אי אפשר לבלום, נקודה. יבואו אחרים מנגד ויגידו שלא יכול להיות שההתרעות גוברות, ואמ"ץ לא אומר בואו נשים שם אוגדה. הפתרון שהם מצאו לזה הוא של סד"כ זמין, זאת אומרת מוודאים שכל הזמן יש סד"כ אימונים בנקודה כזאת וכזאת, סד"כ שיכול להצטרף פלוס שתיים וכו', וככה אנחנו יכולים לתת מענה מהיר אם אין לנו מידע מודיעיני. זו הסוגייה.

ורדה אלשיך: אני רוצה להגיד דבר אחד. יש תכנית שנקראת חומת יריחו, מי כן ידע עליה בצבא? ומי שידע, מה עשה איתה?

העד: ראש אמ"ן הכיר, לא עשה כלום. 8200 הכירו, מפקד 8200, העבירו לידיעת ראש אמ"ן.

שזה תפקידם.

ורדה אלשיך:

זה המינימום, תפקידם יותר גדול מזה.

העד:

ורדה אלשיך:

מה תפקידם יותר מזה?

העד: גם לתת התרעה. ואם 8200 מרגישים שהם הפיקו תכנית באמצעים שלהם ומבינים את משמעותה, זה קודם כל לוודא שכל אחד מהגופים קיבלו את זה, ומבינים את המשמעות של הדבר הזה. לא עשו את זה. מי קיבלו את זה? האוגדה והפיקוד.

ורדה אלשיך:

מפקד 8200 מקבל את זה?

העד: הוא מפיק את זה.

ורדה אלשיך:

מפיקים את זה החיילים, אבל בוא נעלה בסולם כדי שנבין איפה זה לא בסדר, ששם זה נתקע.

העד:

התובנה של אנשים שפגשו את מפקד 8200 בימים הראשונים שבכלל לא ברור שהוא מכיר את זה. עשיתי בירורים, הוא אמר בוודאי שאני מכיר את זה. זה מלמד כמה זה לא ישב לו בתודעה. עצם התחושה שלו, בשנייה שיש פרישה לא אמר "הנה, זו חומת יריחו", זה לא היה לו בתודעה. פגש למחרת ב-8.10 שורה של מפקדי 8200 לשעבר, הוא לא דיבר על חומת יריחו, "הנה זה קרה, פספסנו". זה לא ישב לו בשום מקום בראש.

ורדה אלשיך:

ומפה זה הידרדר.

העד:

איך יתכן שביחידה הכי גדולה בצה"ל שנגדת כותבת מיילים לקמ"ן האוגדה וזה לא מגיע לידיעת מפקד 8200? מה הכשל הארגוני בתוך גוף כזה? איך זה יכול להיות? זו שאלה קריטית. זה יכול להיות גוף מודיעין או חברה פרטית. אם התכנית הופכת למבצעית, והמפקד שלי לא יודע, וראש אמ"ן לא יודע שאני כותבת את המיילים האלה, האם אני חושבת שזה לא מעניין אותם? אין לי תשובות לכל הדבר הזה, ומה הכשל המבני שם.

איל בן ראובן: ראשי אמ"ן, הלקח הזה הרי הוא לקח יום כיפור במובהק, בסיפור של מידע שלא עבר למקומות הנכונים. ראשי אמ"ן כולם אגב, גם חליוה, סיפרו כל הזמן שהחידוש במודיעין שלהם זה שאין מצב שחייל יש לו מידע חשוב ושזה לא יעבור בשרשרת בציר הכי קצר והכי ברור. זאת התפארות קבועה, שאנחנו מבינים שזו אמירה שאין לה מקום, ובוודאי ניתנה פה מכה קשה מאוד, ולקח מאוד קשה לאמ"ן.

יהודית גריסרו: כשאתה אומר שזה לא יכול להיות, בין הנגדת לבין מפקד 8200 יש עדיין שרשרת ארוכה. ממה שהצלחת להתחקות, מה הייתה רמת הדיבור והאינטראקציה, הבקרה על העבודה?

העד: מפקדי 8200 היו אנשי מודיעין, במובן הזה שהם קמים בבוקר וקוראים את הידיעות המודיעיניות. את החומר הגולמי. יהודית גריסרו:

העד: הם עוברים על המידע הגולמי, שואלים שאלות, יודעים לשאול שאלות, ולא אומרים אני עוסק במאקרו, בהתעצמות הסייבר, וסומך על החברה. לא, תסמוך בהחלט, אבל אתה צריך לוודא. אנחנו לא בתפקיד שאם יתפספס פה משהו, אז בסדר, הפסדנו כמה שקלים. הפספוס פה הוא חיי אדם. ההבנה שלי שמפקד 8200 לא היה קורא ידיעות מודיעיניות, לא היה יורד לרזולוציות האלה, ושם החלה ההתפספסות.

יהודית גריסרו: אבל בסוף יש כמה דרגים מעל הנגדת, מה קרה שם?

העד: אני לא רוצה להתיימר להגיד איפה היה כל אחד, אני לא יודע מה קרה בעניין הזה ספציפית, איך זה לא עלה שם. אני כן יודע לתאר את הכשל המבני שהיה שם וההתנהלותי שיכול להסביר את זה.

רפי בן שטרית: מה אנחנו יודעים על איסוף של זרועות ביטחון או מודיעין אחרות? כל היומינט.

העד: שב"כ הכיר את חומת יריחו, קודם כל. יומינט אני לא ארחיב על זה הרבה, 504 ב-2009 כבר יצאו מרצועת עזה, והיה יומינט חלש.

איל בן ראובן: החולשה הזאת נבעה מתפיסה? כי מה שאנחנו מכירים שהייתה הטכנולוגיה, הסייבר, לקחו את האנשים להבנה שאנחנו יודעים בכל רגע נתון איפה נמצא כל אחד, כי יש לו טלפון, ואנחנו יושבים על כל הזרמים, ולכן יומינט לא חשוב.

העד: נכון, זה בא מכמה סיבות, זו סיבה נוספת. סיבה אחת היא קושי אובייקטיבי, כשאתה לא נמצא בשטח והגוף מאוד ממודר כמו חמאס, שיש לו יכולות שאין לגופים אחרים, קשה מאוד אתה לא נפצע שם. היום אנחנו מפעילים אנשים כי אנחנו שם. ושתיים, בהחלט ברגע שאתה מתבסס, מעריך שהם מעוניינים בהסדרה, אז אתה בוודאי מקצה פחות חשיבות להפעלה סופר מורכבת וקשה של היומינט, ואין ספק שגם ברמה הטכנולוגית וגם ברמת היומינט השב"כ כשל בגדול באירוע הזה. כמו שאמרנו על אמ"ן, אז בוודאי גם שב"כ.

שלמה אהרונישקי: אתה יודע אם אחרי חומת יריחו שב"כ הפיק לקחים בעניין?

העד: אני לא יודע. עוד נקודה שלא דיברנו זה כמובן ה-6.10, במובן הזה של מה קורה בשטח כשמתחילים סימנים מעידים. אני לא רוצה להיכנס בכלל אם הסימנים המעידים מגיעים להתרעה למלחמה. אני מתייחס לעובדות. שולחים בהתחלה צוות טקילה, וצוות ימ"מ, וקצין האוגדה יוצא מביתו בשומרון, הם חשו שקורה משהו משמעותי. אם קורה משהו משמעותי, איך קודם כל ראש אמ"ן לא בשום שיחה, לא באירוע הזה, ישן בלילה וזהו? קודם כל למה לא מעירים אותו? למה הרמטכ"ל לא דורש שיעירו אותו? שתיים, למה ראש הלשכה שלו, שראש אמ"ן אמר שלא העיר אותו, האם סתם לא התחשק לו להעיר אותו? מה זו זריקת

האחריות הזאת? ולמה מפקד חיל האוויר לא שותף לשיחה הלילית הזאת? ולמה אנשים לא יודעים? יש את עניין שריפת מקורות המודיעין, אבל לעדכן את ראש חיל האוויר ואמ"ן זה לא שריפת מודיעין. אמרנו פקודות, נאמר שאתה לא בטוח שיהיה אירוע, אבל באירוע שיש סימן מעיד, בסוף היה את הסימנים שפורסמו, ועמוק בתוך הלילה הגיע סימן מעיד שהצנזורה לא מאפשרת לספר עליו שהרבה יותר משמעותי, ובשונה מהסימנים שכבר חווינו אירועים-

איל בן ראובן: זה האירוע שגרם לשיחה הלילית?

העד: היא מתרחשת אחרי הסימן המעיד הנוסף שמעיד שבוודאי קורה משהו. הייתה טענה לגבי הסימנים שכבר קרה בעבר. יכול להיות שהמשהו הזה בכלל יהיה מתקפת רקטות גדולה, ואולי זו פלישה מקומית, קורה משהו.

רפי בן שטרית: מפקד האוגדה מודע להערכת המצב הזו של 4 בבוקר?

העד: מפקד האוגדה בעניינים, הרמטכ"ל.

רפי בן שטרית: והוא לא חושב להעיר את החיילים לכוננות עם שחר? כל מי שנמצא בגזרה, 4

בבוקר, קסדות, אפוד, שכפ"ץ? אני מנסה להבין. אני לא אלוף בצה"ל.

איל בן ראובן: את הדבר הזה אף אחד לא מבין. למעט איזושהי הבנה שאני שמעתי שגם למרות

המידע המאוד קונקרטי הזה שהגיע באותו לילה שיצר שיחה כזאת, גם שיחה

כזאת היא לא שיחה רגילה בערב חג בשבת בלילה שהרמטכ"ל וכולם רצים

מהבית. המידע שהיה נתן להם להבין שיש להם עוד זמן. זאת אומרת, זה לא

מייד. אתה מכיר משהו בנושא הזה?

העד: אני מכיר שהיו אינדיקציות שיתכן ויקרה משהו בקרוב מאוד. ולכן אם היה מידע

כזה, יכול להיות, אבל הוא מידע נוסף.

שלמה אהרונישקי: מכיוון שאנחנו לא מכירים את המידעים, באמת השאלה הבסיסית איך על אותם

סימנים השב"כ עושה משהו והצבא לא עושה כלום. זה מעניין מאוד.

העד: היה ימ"מ, שזה בעצם צבא משטרה, היה את צוות טקילה של השירות, היו עוד

כל מיני פעילויות. מצד אחד עושים פעולות שאומרות שקורה משהו, ומצד שני לא

עושים כל מה שצריך. ראש חטיבת המחקר כן היה ער במהלך הלילה, ופרסמנו

למשל שקיים שיחה סמוך לשעה 5:00 בבוקר עם קצין המודיעין של פיקוד הדרום,

שיחה מאוד רגילה. הוא אמר לו משהו כמו "תתייחס לאירועים האלה", אבל זה

לא עולה כדי התרעה. ראש חטיבת המחקר במהלך הלילה ער ופועל, למה הוא

לא מכנס ישיבה עם חטיבת המחקר?

איל בן ראובן: יש איזושהי פקודת התרעה?

העד: לא, ויותר מזה, חטיבת המחקר באמ"ן, אמ"ן, אף אחד לא כינס שיחת ועידה,

ישיבה, כלום. 8200 לא עשו שום ישיבה. יש מערכת טכנולוגית משמעותית מאוד

שלא פעלה, קורה שהיא לא פועלת, זו לא תקלה נדירה, היא לא פעלה מ-23:00

בלילה, ושם מפקד 8200 אחרי שאנשים אומרים לו מקפיץ בסוף אנשים מהבית,

ועד שפותרים את התקלה כבר חמאס פולש. כן מבינים שצריך לפתור את הבעיה

הזאת, אז למה לא לעלות לשיחת ועידה? הרי לא פותרים כל יום את הבעיה

הזאת ומקפיצים אנשים בחג באמצע הלילה כדי לפתור אמצעי שלא עובד. אין

קשר בין פעולה לבין ההיגיון והפעולה הנגזרת.

איל בן ראובן: בדקת את נושא האמצעים? אנחנו למשל יודעים שלמשל 50% מהבלונים לא

עבדו בלילה הזה. אתה יודע על עוד מערכות, אני חושב על זה ש-50% מהעיניים

שלי לא עובדות בכלל, במצב כזה, בצבא שאני הכרתי פעם אלוף הפיקוד היה

משתגע בעניין הזה.

העד: היה הסיפור בנחל עוז שהבלון לא עבד, ואמרו בסדר, נחכה ליום ראשון לתקן אותו. לא הייתה שום דחיפות, חמאס מעוניין בהסדרה, אז אין דחיפות לטפל בדברים האלה.

יהודית גריסרו: יש משהו שלא שאלנו ואתה חושב שחשוב שנדע?

העד: אני חושב שיש אינסוף.

שלמה אהרונישקי: תודה רבה.

איל בן ראובן: תודה עמרי, היה מרתק.

העד: תודה רבה.

שלמה אהרונישקי: בחקירה שלך קיבלת שיתוף פעולה משב"כ וצה"ל?

העד: אני כן אגיד לזכותם של צה"ל שבמסגרת הפקת הלקחים הם יותר פתוחים. הם לא מוסרים מידע, אבל כשאתה מפנה להם מידע הם לא מתעלמים ממנו ולא מנסים לטייח אותו.

שלמה אהרונישקי: טוב, תודה רבה.

העד יוצא מן האולם.

נכנס העד מר זיו קורן, צלם עיתונות ודוקומנטרי.

ורדה אלשיך: אתה קצת באשמתי פה, כי אמרתי שכדאי לשמוע אותך. אנחנו שמחים שבאת. כיוון שהיית שם, לא על תקן של חייל ולא על תקן של שוטר, אלא על תקן של עיניים, אנחנו מאוד רוצים לשמוע מה ראית, איך בעצם הגעת לשטח, למרות ששמענו את זה, אבל שיהיה מסודר. נשמח לשמוע איזשהו תקציר.

העד: אני מתעורר מאזעקות בבית.

ורדה אלשיך: איפה?

העד:

בדרום תל אביב. הבת הקטנה שלי ישנה אצלי. לא נעים לי להגיד, אבל המחשבה הראשונה שלי כמי שרגיל לרוץ למקומות שמהם אנשים בורחים זה איך אני נפטר מהילדה כמה שיותר מהר ומחזיר אותה לאימא שלה, כי אני מבין שאני צריך להיות בדרום. אני בדרך מנסה להתקשר לאנשים שאני מכיר בעולם הביטחוני, ואף אחד לא עונה. אני משאיר הודעות למפקדים, קצינים, משטרה, צבא, כולל דובר צה"ל, ואין מענה. אני רץ לצלם פגיעה ישירה של טיל שנופל בתל אביב, ומשם אני מחליט שאני נוסע לדרום. בדרך אני עוצר חזרה בבית, חשבתי שיהיה נחוץ שאקח שכפ"ץ וקסדה. אני פותח את הטלוויזיה לרגע, ואני רואה את הטנדרים של הנוח'בות בתוך שדרות. אני חושב שזה מפוברק, לא מבין איך תרחיש כזה יכול לקרות. מאחר והשאיפה הראשונה כמובן לנסות להיכנס עם איזשהו כוח צבאי, אני רואה שזה לא קורה, אז אני קובע עם כמה צלמים באשקלון שנעשה שם הערכת מצב. אני מגיע לאשקלון, אנחנו מיד יוצאים. אני מתחיל עם האופנוע, ובאיזשהו שלב מצטרף לאחת המכוניות. בשלב הזה כבר הצירים סגורים, המשטרה סוגרת את הכבישים. אנחנו מנסים לעקוף דרך הכניסה המזרחית שיורדת דרומה מיד מרדכי, וסגור.

שלמה אהרונישקי: באיזו שעה בערך זה היה? אני מנסה להבין מתי היה סגור?

העד:

10:00-11:00, משהו כזה. סביבות 10:00, אני לא ממש מדויק, אבל זה פחות או יותר. מקבלים החלטה לרדת דרך השטח ולעקוף את מחסומי המשטרה דרך השבילים, בחוסר הבנה מוחלט כמה זה מסוכן, כי המטרה היא שדרות, כמו שראינו בטלוויזיה. אין לנו שום מידע על שאר הדברים שקורים בשלב הזה. אנחנו יודעים שיש מחבלים בקיבוצים, אבל לא באמת מבינים את גודל האירוע. ואז אחרי נסיעה בשטח אנחנו מצליחים בסוף למצוא את עצמנו בכניסה לשדרות. אנחנו

נכנסים ארבע מכוניות, וכל מה שאנחנו רואים זה רק גופות. זאת אומרת, אין אנשים ברחובות, אין צבא. אנחנו לא רואים בעצם אף אחד. יש הרבה ירי בפריפריה. אנחנו יודעים שיש איזשהו קרב בתחנת המשטרה, והמטרה שלנו לנסות להגיע לכיוון תחנת המשטרה בשדרות. בדרך אנחנו חולפים על פני לא מעט כלי רכב ירויים, אנשים מתים בתוך המכוניות, אנשים שוכבים מחוץ למכוניות, אופנוען שוכב לצד האופנוע שלו מת. תחנת ההסעה של הגימלאים שנמצאים מסביב לתחנת ההסעה, שוכבים כולם מתים. מישהו היה שם לפנינו, זאת אומרת הגופות מכוסות. היה שם מישהו ממד"א או מישהו שבדק וכנראה קבע את מותם. מישהו עבר לפנינו, אבל הגופות עדיין מוטלות על הרצפה בכל שבילי הדרך. אפשר ממש היה לשרטט את השביל שעבר החמאס. אנחנו מצליחים בנקודה הזאת להגיע לתחנת המשטרה. גם שם הכול חסום. יש הרבה מאוד כוחות. שם אנחנו כבר כן רואים צבא, וימ"מ, שנלחמים שם. אנחנו לא מצליחים ממש להתקרב, בעיקר שומעים את הקרב. לצערי אנחנו נתקעים שם לדי הרבה זמן. גם מפחד. זאת אומרת, אנחנו מבינים שהגענו למקום שהקרב עוד מתרחש בכל הזירות, וגם חשבנו שאולי נצליח בכל זאת שהסיפור של תחנת המשטרה יסתיים ויאפשרו לנו להיכנס פנימה ולהתקרב יותר. זה לא קרה, ונתקענו שם די הרבה זמן. באיזשהו שלב אנחנו יוצאים חזרה משדרות, ואנחנו רואים חיילים שסורקים בדרך.

שלמה אהרונישקי: זה היה מתי בערך?

העד: 14:00-15:00, באזורים האלה. אנחנו יוצאים חזרה לכיוון הכביש שממנו באנו,

הכביש המזרחי בעצם, היציאה המזרחית משדרות, ופונים ימינה לכיוון צומת שער

הנגב. שם אנחנו רואים זירה מטורפת של עשרות כלי רכב הפוכים, שרופים,

בחלקם עוד גופות בתוך הרכבים. אנחנו פונים שמאלה לכיוון ימיני, אני אפילו לא יודע להגיד למה. עשינו בימינו פרסה, כי היו בצד השני של הכביש לא מעט כלי רכב שבכולם היו אנשים ירויים, כלומר גופות. חזרנו על עקבותינו לכיוון ציר 34 ממזרח למערב, ואז אנחנו עוצרים בכמה מקטעים בדרך בשביל לצלם ולבדוק אם יש מישהו חי. אף אחד לא היה חי. אנחנו גם לא יודעים, ראינו מלא חבריה צעירים בכל המכוניות, לא ידענו על הנובה, אין לנו מושג על המסיבה. אני רואה רכב ברכב, כולם חבריה צעירים לבושים מגניב עם תכשיטים, קעקועים. אני שואל את עצמי מה כל הצעירים האלה עושים פה בשבת כל כך מוקדם בבוקר.

אתם נוסעים בעצם כמו במערב הפרוע, יש גופות ואין אנשים.

ורדה אלשיך:

אין אנשים. גם שם אני חייב להגיד, מישהו כבר היה שם לפנינו. איזשהו אמבולנס או צוות של מד"א, כי הגופות חלקן היו מכוסות. שוב, מכוסות ברמה של סמרטוט ששמו על הפנים או איזשהו כיסוי, אפילו וסט צהוב כזה שהניחו על הפנים של זוג שהיו ירויים, אבל הם היו מחוץ לרכב. אני יכול לתאר לעצמי שהם נורו בתוך הרכב תוך כדי נסיעה, אבל כשהגענו הם שכבו שניהם ירויים מחוץ לרכב.

העד:

מי זה אנחנו?

יהודית גריסרו:

אנחנו כמה צלמים ביחד. אנחנו ממשיכים חזרה לכיוון צומת שער הנגב, פחות או יותר באמצע הדרך בין ימיני לשדרות אנחנו רואים גופות על הכביש. אנחנו עוצרים בצד הדרך בשביל רגע לעצור ולראות אם הם חיים, אבל לא היו בין החיים. שם כשאנחנו חוזרים בדרכנו חזרה לרכב, ואני מדבר על 10-20 מטר, אנחנו נתקלים באש שיוורים עלינו. אש כבדה מאוד, שבאה מצפון, לא מדרום. לא מכיוון עזה, אלא מכיוון שטח ישראל. אנחנו שוכבים מתחת למכוניות, הרבה זמן. אני יכול

העד:

להעריך לפחות רבע שעה, עד שבמקרה עוברים שלושה ג'יפים של הצבא מהצד השני של הכביש.

ורדה אלשיך: זו התמונה המפורסמת שאתה על הרצפה?

העד: כן, אנחנו שוכבים על הרצפה כשהכדורים שורקים, וזה לא פוסק הרבה מאוד זמן. אני מציץ מתחת לרכב, אני רואה שאנחנו מתחת למפלס, יש איזו גבעה, אז אי אפשר לפגוע בנו מתחת לרכב. אנחנו שוכבים שם איזה רבע שעה לפחות עד שמגיע הצבא. עוצרים שלושה ג'יפים, בהתחלה הם מאחורי הבטונדה ומנסים להבין מאיפה האש מגיע, ואז הם חוצים את הגדר ובעצם עוברים אותנו ונשכבים על תלולית העפר, וברגע שקצת מפסיקה האש אנחנו נכנסים לרכבים ונוסעים. שתי מכוניות מתוך ארבע שהיינו שם, שתיים לא במצב נסיעה, הכדורים חדרו והרסו, רכב אחד פגעו לו במנוע וכל השמן נשפך. שני רכבים יצאו מכלל שימוש. אנחנו מתקדמים חזרה לכיוון צומת שער הנגב, ואני יכול להגיד בטמטום גמור אנחנו ממשיכים ישר ופשוט נוסעים עד יד מרדכי, ושם פונים ימינה. אני חושב שאנחנו כנראה הרכב האחרון לפני שהכביש הזה נסגר לאיזה שלושה-ארבעה חודשים, שכל האזור הזה היה סגור ולא אפשר היה לעבור שם בכלל. כל הדרך יש מכוניות שרופות, הפוכות, גופות. ממש על כל הציר הזה. צומת שער הנגב זה על כביש 34 ו-232, שם הם נפגשים. אנחנו בעצם ישבנו על 34 עד יד מרדכי, ושם נסענו לכיוון אשקלון.

שלמה אהרונישקי: שם היה מחסום של מג"ב.

העד: כן, מחסום שלא הצלחנו לעבור אותו בבוקר לנסות להיכנס לכיוון שדרות. בעצם חזרנו אליו מהצד השני, ויצאנו דרכו.

ורדה אלשיך: בשעות האלה ראיתם שם משטרה? המשטרה הסתובבה שם? הצבא אני כבר

מבינה שלא היה, משטרה הייתה?

העד: כשיצאנו מתחנת המשטרה, הגענו לשם בסביבות 11:00 ויצאנו בסביבות 15:00,

ראינו שוטרים, ואז גם היו חיילים שרצו וסרקו ועברו שם.

כשבאתם לא ראיתם משטרה.

ורדה אלשיך:

העד: כשנכנסנו לשדרות לא ראינו אף אחד, לא ראינו בן אדם אחד חי. אבל אני חייב

להגיב שכשהגענו לתחנת המשטרה היה שם ריכוז גדול מאוד של כוחות. הימ"מ

היה כבר בלחימה בשעות האלה, ירי בלתי פוסק. אתה שומע קרב בלתי פוסק.

אני גם יכול מרחוק לראות צלפים על הגגות, ולא מפסיק הירי, גם נק"ל וגם

פיצוצים. וגם שם היו בנקודה שבה עצרנו טנדרים של הנוח'בות עם תתי מקלע,

היו כמה כאלה מפוזרים. אבל ריכוז הכוחות בשעה הזאת היה סביב תחנת

המשטרה, שם היו הרבה מאוד כוחות.

ואתם עזבתם את המקום בסביבות 15:00 אתה אומר.

ורדה אלשיך:

משהו כזה, כן.

העד:

יהודית גריסרו: תיארתי היטב מה ראית, וגם ראינו את זה בצילומים. אתה יכול להגיד מה

הרגשת?

העד: מבחינתי, אני בהבנה שזה כנראה האירוע הכי משמעותי שחווינו, וזה עוד הרבה

לפני שנכנסנו לקיבוצים ובאמת ראינו את גודל הזוועות הבלתי נתפסות שקרו שם.

לאורך 35 שנות קריירה, שכל פעם אני משוכנע שכבר ראיתי הכול, ואתה לצערי

כל פעם מופתע שלא ראית כלום. במפורש הדבר הכי חשוב ומשמעותי שתיעדתי

בחיי, וככל שעובר הזמן אני רק מבין את זה יותר ויותר. אני חייב להגיד שאני

הופתעתי, אנשים צילמו בטלפונים, אבל כמעט לא ראיתי סיקור של צילום שנעשה

בימים הראשונים מתוך היישובים, או אפילו מה-7.10 כמעט ואין, למעט התיעוד של קבוצת העיתונאים שהיינו ביחד, לא ראיתי הרבה תיעוד, ואני חושב שיש פה מסמך היסטורי שיישאר פה לדורות הבאים. אני מבין כל יום, עד היום דרך אגב, אני כבר 11 חודשים מתעד כל יום, בהבנה שמה שאני מצלם היום יילמד בבתי הספר עוד 50-60 שנה כאחד האירועים המשמעותיים בהיסטוריה של מדינת ישראל.

ורדה אלשיך: במהלך כל האירועים שהיית שם, היה לך קשר עם מישהו מהצבא, מהמשטרה,

מהביטחון?

העד: לא, לא באותו יום.

שלמה אהרונישקי: ניסית ליצור קשר?

העד: ניסיתי ליצור קשר. אני גם מקושר ליחידות בצבא ובמשטרה, באותו יום אף אחד

לא ענה לי לטלפון. בדיעבד, אני מכיר היטב את היחידות המיוחדות במשטרה

למשל, ובדיעבד כשאני מבין איזה יום עבר עליהם-

איל בן ראובן: זה ברור לגמרי.

העד: אני בעצם קובע עובדה, באותו יום אף אחד לא ענה לי לטלפון.

איל בן ראובן: תוך כדי לחימה לא...

העד: לא מטיח פה האשמה נגד אף אחד.

איל בן ראובן: ברור, הנקודה ברורה.

רפי בן שטרית: צילום מזירות כל כך קשות, תמונות קשות מאוד, לא חשבת שאולי חלק

מהתמונות עלולות לגרום לאיזשהו נזק?

העד: נזק? ההפך, אני חושב שזה הדבר הכי חשוב שעשיתי בחיי. בואו רגע נעשה

איזושהי הפרדה אחד בין חוק למוסר, לבין גם מצד שני חשיבות התיעוד ביחד

למה מתפרסם. זאת אומרת, אני יכול להגיד שגם גופי חקירה כאלה ואחרים, צבאיים ומשטרתיים, פנו אליי וקיבלו תמונות. לא כל תמונה צריכה להתפרסם, זו בכלל לא השאלה. אבל מצד שני, אני חייב להגיד עם יד על הלב שאני הופתעתי מאוד ב-7.10, כשאני בדרכי חזרה לכיוון המרכז בערב של אותו היום, מתקשר לעיתון גדול שאיתו אני עובד כבר הרבה מאוד שנים, ואני מופתע לשמוע שהם מבקשים ממני לא לשלוח שום תמונה של גופה למערכת. אני חייב להגיד שאני חושב שזו טעות איומה. זאת אומרת, צריך להבין שמבחינת ההסברה הישראלית אנחנו נמצאים במצב שבו חצי מהעולם שכח את ה-7.10, והחצי השני לא מאמין שזה קרה בכלל. ולכן אני חושב שהיה חשוב מאוד לייצר פה עוגנים ויזואליים שייחרטו בזיכרון הקולקטיבי.

ברמה של תיעוד היסטורי.

רפי בן שטרית:

חד משמעית. אני חושב שזו הייתה טעות, דרך אגב. אני לא מצליח להבין איך גופי התקשורת יישרו קו בעניין הזה ופשוט לא הראו תמונות קשות. צריך למצוא את הדרך העדינה, עד כמה שניתן, להראות, ואם צריך לטשטש, אבל לא יכול להיות שאנחנו נמצאים באירוע של קרוב ל-1,300 אזרחים ישראלים שנטבחו במיטות שלהם, ואף גוף תקשורת לא יראה את התמונות כי לא נוח לנו להראות את התמונות.

היו כאלה שנהרגו בקרבות גבורה, לא רק נשחטו במיטות שלהם.

רפי בן שטרית:

צודק, שני שלישי נהרגו במיטות, והשאר נלחמו כמו אריות. מבחינה מוסרית, אני חושב שאני חייב בתור מתעד למצוא דרך להציג גם את הפן הזה, עם כל הקושי של ההתמודדות עם התמונות של הבתים ההרוסים וכו'. אני כן אציין שמאחר ואף גוף תקשורת לא פרסם את התמונות, אני באופן אישי פניתי למשפחות וביקשתי

העד:

את אישורן לפרסם תמונות של גופות. אני חושב שאני, כמי שגם לטובת הספר וגם לטובת התערוכה שקמה, ובמיוחד לטובת התערוכה שמוצגת בחו"ל, חובתי המוסרית להציג גם את הפן הזה, שאי אפשר להתעלם ממנו. לצד כמובן הדברים הקשים והאיומים האחרים שתיעדתי לאורך התקופה הזאת. קיבלתי אישור על חלקן, לא כולן. היו משפחות שביקשו שלא. אבל בהחלט היו כאלה שהסכימו, ולכן גם בתערוכה וגם בספר מוצגות מספר תמונות שבהם רואים גופות.

שלמה אהרונישקי: כן, גם כתוב שמות.

העד: בוודאי, השמות מצוינים וכתוב שזה באישור המשפחה. אני חושב שמבחינה מוסרית חובתי להציג גם את הפן הזה, קשה ככל שיהיה.

רפי בן שטרית: אתה יכול להגיד איפה צילמת ב-7.10?

העד: תיארתי לכם את המסלול. ניסינו להיכנס משער הנגב שמאלה לכיוון העוטף, ונעצרנו על ידי הצבא. צריך להבין, יש ירי בלתי פוסק כל הזמן, כולל פצמ"רים. יש לי תמונות שרואים פטריות עשן סביבנו, כי כל הזמן נופלים טילים.

שלמה אהרונישקי: מתי שמעת פעם ראשונה על הנובה? ב-7.10 או כבר ב-8.10?

העד: לדעתי בסוף היום ב-7.10 הבנו שהייתה איזושהי מסיבה. כשראינו את הגופות של הצעירים עוד לא ידענו שום דבר. מתישהו לקראת סוף היום שמענו שהיה אירוע באזור רעים, אבל זה היה ממש ברמת השמועה. לא ידענו הרבה באותו יום. גם מי שיושב מול הטלוויזיה יותר מעודכן, כי רץ בשטח. נורא קשה להתעדכן מהשטח.

רפי בן שטרית: כבר היו תמונות בטלוויזיה מהמסיבה. מי שהיה מול הטלוויזיה ראה.

העד: כן. אנחנו ידענו שיש שם אירוע באזור רעים, שכנראה שהגיעו שם מחבלים, אבל לא הייתה לנו תמונה מלאה על האירוע הזה.

ורדה אלשיך:

אתה רוצה להוסיף משהו?

העד:

במהלך הימים שלאחר מכן, עד היום הייתי לפחות עשר פעמים אם לא יותר בקיבוצים, בכל אחד מהמקומות שנפגעו. חזרתי לתיעוד ברמה שממש מבית לבית, כי גם בעניין הזה אני רואה חשיבות עליונה בתיעוד. במיוחד כשעבר יחסית מעט זמן, וכבר רוב הבתים בבארי לא קיימים, כבר הורידו אותם. אני חושב שיש פה תיעוד חשוב מאוד.

רפי בן שטרית:

לבסיסי צה"ל נכנסת אחרי ה-7.10?

העד:

לשום בסיס לא נתנו לנו להיכנס, וביקשתי מפורש בכמה מקרים להיכנס לנחל עוז, ולא קיבלתי אישור לזה.

שלמה אהרונישקי:

יש לי שאלה, לא בתפקידך כצלם, אלא כאזרח במדינת ישראל. מה היו התחושות שלך בימים הראשונים כשהסתובבת שם?

העד:

תראה, התחושות הקשות המשיכו ללוות אותי עד היום, לא רק בימים הראשונים. מחוסר הבנה מוחלט איך הגענו למצב הזה, ושוב, כמי שמתעד ומכיר את מערכת הביטחון לאורך השנים, אני צלם 35 שנה, וכל הקריירה שלי עסקתי בתחום הצבאי-ביטחוני, ובין תסכול לייאוש לחוסר הבנה מוחלט איך הצליחו 2,000-3,000 מחבלים לחדור לתוך שטח מדינת ישראל ולעשות פה כזה פוגרום.

שלמה אהרונישקי: ברור. תודה רבה.

העד:

תודה רבה לכם.

ורדה אלשיך:

שנדע ימים טובים מאלה.

העד:

אמן.

העד יוצא מן האולם.

נכנסת העדה גב' חן זנדר, כתבת תחקירים חדשות 13.

העד: קודם כל, אני רק אגיד לכם תודה על הזמן, על העשייה שלכם. לנו זה חשוב מאוד.

יהודית גריסרו: זה אולי המקום להגיד תנחומינו על האובדן הפרטי שלכם.

ורדה אלשיך: בוקר טוב, צהריים טובים, א' אנחנו שמחים שבאת, ב' אנחנו עצובים איתך, ואנחנו נשמח לשמוע מה שאת יודעת מידיעה אישית שלך. אנחנו מאוד מקפידים דווקא מעיתונאים שנקבל את הדברים נטו, לא בהבנה, לא במה מישהו אמר, אלא מה הם ראו. זה מאוד חשוב לנו מבחינת התחקיר שאת בטח עשית.

העד: אפתח ואגיד, כמו שאתם בטח מכירים ויודעים, אני עיתונאית, כתבת ומגישה בחדשות 13. ב-7.10 אני התעוררתי בים המלח עם בעלי בסוף שבוע לשטף ההודעות בקבוצת הוואטסאפ של החדשות, כשאנחנו מבינים שיש אירוע שלא הכרנו ולא ראינו מעולם. התעוררתי קצת אחרי השעה 7:00, אחרי שהכול התחיל, כשכבר קבוצת הוואטסאפ גועשת, וממש דקות אחר כך אני מקבלת טלפון מרכזת הכתבים שמבקשת ממני להגיע לעוטף, לחבור לצלם, אין לדעת מתי יום הצילומים ייגמר כי זה יום שלא ידענו כמותו. תוך כדי אני מסתכלת בקבוצת הוואטסאפ של המשפחה, אימא שלי מנסה להבין איפה כל אחד מאיתנו, והיא יודעת שאחי הגדול בתל אביב, אחי הקטן בראשון, אני בים המלח, אבל נועה, אחותי הקטנה, בת 22.5, במסיבה. היא מספיקה להתקשר לאימא שלי פעמיים, להגיד לה שהיא יוצאת מהמסיבה ובדרך למרחב מוגן. אני שולחת לה הודעות, אני יודעת מה זה אומר. בראש שלי מרחב מוגן, יש הבדל תהומי בין מרחב מוגן למיגונית, ואני מבקשת ממנה לשמור על אנרגיות גבוהות וטובות. אני מתארת שיש הרבה רעש סביבה, ושתשלח לי מיקום בזמן אמת ואני אגיע לקחת אותה, כי אני יודעת שאני

מתקרבת לאזור. בשלב מאוד מוקדם, ממש כמה דקות אחר כך, אני מקבלת טלפון מאחי הקטן כשאני יוצאת מפתח בית המלון. הוא היה אמור להיות איתה במסיבה, ורוב החברים שלו היו במסיבה. חלקם מפיקי המסיבה ומחברת האבטחה שהייתה שם. הוא אומר לי נועה בשטח המסיבה, אין סיכוי שהיא הצליחה לצאת משם ולהגיע למרחב מוגן בטוח. הוא אומר לי שהמצב לא טוב, אני מקבל סרטונים והודעות. מעולם לא שמעתי את אחי בהתקף חרדה, זו הייתה הפעם הראשונה. באותו רגע הבנתי שאני מתקשרת למ ערכת ומבקשת לשנות כיוון. אנחנו מתחילים בדרך, כשהדרך שאמורה לקחת שעה ו-40 דקות אורכת כמעט יותר משלוש שעות, של כמובן גם פקקים ומחסומים, והרבה מאוד אנשים שמתחילים ללבוש מדים, ואנחנו רואים שסביבנו מלחמה מתחילה, ונועה לא עונה. בשעה 9:15 אני מקבלת ממנה שלוש הודעות. "חן, אומרים שיש חדירות לקיבוצים, מה את יכולה להגיד? אני מבטיחה לך שאני במרחב מוגן, ולא אצא מפה גם חמש שעות אם צריך".

את יודעת איפה המרחב המוגן שהיא נמצאת בו?

איל בן ראובן:

לא. אני יודעת שהיא אמרה לאימא שלי שהיא ליד אשדוד, זה היה כדי להרגיע אותה כדי לא לספר לה שהיא במקום מסוכן. אני כבר אתקדם כמה שעות אחר כך, ואגיד שההודעה הזו נשלחה באיחור כי לא הייתה רשת אינטרנטית באזור. היה עומס גדול, וההודעה הזו נשלחה אלינו רק כשהייתה קליטה, וכשנועה כבר לא הייתה בין החיים. אני מתחילה את הנסיעה הביתה. ב-11:24 אני מקבלת טלפון מאבא שלי שאומר לי בקול שבור "חן, תבואי הביתה, נפל עלינו אסון, נועה נרצחה במסיבה". שעה 11:24 בבוקר. אני מנתקת את הטלפון ובשתיקה נוסעת הביתה, ומבינה שנפל עלינו אסון באמת. אימא שלי כמובן- הסיבה שאנחנו יודעים

העדה:

את זה בשלב יחסית מוקדם זה כי בן הזוג שלה, שהיה איתה במיגונית, ניצל, והוא זה שיצר איתנו קשר בשלב מאוד מוקדם ואמר לנו שהוא לא הצליח להציל אותה. אימא שלי מקבלת כמונו את ההודעה הזאת, כולנו מרגישים משהו בבטן, אבל היא לא מקבלת את ההודעה בכניעה, מבחינתה צריך לעשות הכול, לדבר עם כל מי שאני יכולה ומכירה, על מנת להבין איפה נועה. שאלה ראשונה היא שואלת אם הוא בדק לה דופק, והוא לא בדק. אז היא אמרה לי לדבר עם מד"א, כתבים צבאיים, כל מי שאפשר להפעיל כדי לבדוק האם הגיעו לשם אמבולנסים, האם פינו אותה, לבדוק בבתי חולים. היא רוצה להבין איפה היא. וגם כשהבטן שלי יודעת שכנראה הגרוע מכל קרה, זה מה שאני עושה, אני פועלת על אוטומט. מה-7.10 ועד היום למעשה אני פועלת על אוטומט. ואני מתחילה להתקשר ולדבר, ואני יודעת שהדבר הנורא מכל אני עושה, כי להפריע לכתב שמנסה להתמודד עם האירוע הזה, ובאותן שעות היחידים שנתנו את המידע היו העיתונאים, ואלה גם אנשים שמכירים את המשפחה האישית שלי. בהתחלה לא קיבלתי תשובה מאף אחד. לא מהחברים שלי שהיו בשידורים אינסופיים בגל הפתוח, וגם לא מחבריי שעוסקים במקצועות הרפואה - דובר מד"א, מנכ"ל מד"א. כל מי שיכולתי ניסיתי, אף אחד לא ענה, וחלקם לא ענו לי עד היום. בשלב הזה אני מבינה שהכול בידיים שלנו. אני מגיעה בשעות הערב ללהב 433, מוסרת דגימת דני"א. מבינה שאולי המקום היחיד שעובד בצורה מסודרת היה להב 433. הגענו בדיוק כפי שביקשו מאיתנו, עם דגימות דני"א. היה לנו חוקר מאוד נעים. אלה האנשים הראשונים שפגשנו ונתנו לנו אולי אני אגיד חיבוק. אבל שם הרגשנו שמישהו מקשיב לנו, כי לא קיבלנו מענה למעשה כל היום מאף אחד. ואז התחלנו

באמת לחקור ולהבין מה קרה, ואיפה נועה נצמאת, כי אנחנו לא יודעים איפה נועה נמצאת.

שלמה אהרונישקי: החבר שלה לא ידע?

העד: זהו, מה שקרה זה שהם הגיעו בשעה 6:30 עם מטח הירי הרקטי הראשון, עזבו את שטח המסיבה, עלו על הרכב והגיעו מהר לציר 232, שם הייתה ניידת שכיוונה אותם ימינה. לא שמאלה לכיוון בארי, כי ככל הנראה שהבינו שיש חדירות, אלא רק ימינה לכיוון רעים. קילומטר מהיציאה מהמסיבה, על כביש 232, נשמע צבע אדום, והם עוצרים ליד המיגונית הסמוכה לשער קיבוץ רעים. הם נכנסים לשם בין הראשונים, ושם לאט לאט מתחילים להגיע ועד ועוד אנשים. בשטח המיגונית, בתוכה וממש מחוצה לה, אם סופרים את האנשים שהצליחו להתחבא בשיחים, היו 41 צעירים וצעירות. 28 נרצחו, 12 ניצלו, ואחד נחטף, עומר ונדר. בשעה 7:55 יוצא בן הזוג שלה מהמיגונית להתפנות בחוץ. כשהוא יוצא הוא רואה את הטנדרים מגיעים לעברם. את זה אפשר לראות גם בסרטוני האבטחה של קיבוץ בארי, ואז הוא צורח להם "מחבלים, תברחו!". הוא מוצא מקום מסתור 10 מטרים מפתח המיגונית בתוך הצמחייה, ושם הוא נשאר שעתיים וחצי. הוא לא מרים את הראש, רק שומע את קולות הערבים, רימונים שמושלחים, ניסיונות לשדל אותם לצאת, ורק כעבור שעתיים וחצי הקולות מתחלפים בקולות בעברית. הוא יוצא החוצה, רואה שני שוטרים, שהוא מבקש ומתחנן אליהם שייכנסו פנימה. הם לא רוצים בהתחלה. הם אומרים אנחנו צריכים ללכת להילחם, אין לנו זמן עכשיו לנסות להציל ולתפעל את המיגונית, אנחנו חייבים להגיע לשטח האש. בסוף אחרי שהוא באמת מבקש ומתחנן, הם נכנסים למיגונית. הם מצליחים לחלץ בחיים תשעה אנשים, עם גפיים עליונות ותחתונות.

היום אנחנו יודעים שזה לא מובן מאליו. כל פעם שהוא נכנס ויוצא, הוא צורח "נועה, נועה!", ונועה לא עונה. עד שפעם השלישית שהוא יוצא מפתח המיגונית הוא רואה שני מטרים מפתח המיגונית את נועה שרועה על הרצפה. זו הסיבה שאנחנו יודעים שנועה נרצחה, ואיפה היא נמצאה, מה שמאות משפחות לא יודעות. בשלב יותר מאוחר, כשאנחנו באמת מבינים את הפרטים האלה, אנחנו מנסים להתקשר אליו שוב ושוב כדי לנסות להבין, אני וחבריי מהערוץ, עוד פרטים.

שלמה אהרונישקי: זה שהיא הייתה שני מטר מהמיגונית מתי אתם יודעים?

העדה: ב-11:24 הוא אמר לנו שלא הצליח להציל אותה. כעבור שעה ושעתיים ניסינו להתקשר אליו שיתאר שוב את אותן שניות, מה ראה בעיניים שלו. ניסינו להבין, חשבנו אולי הוא לא בטוח שזאת היא, איך אתה יודע. הוא אומר "היה לי קשה מאוד לזהות בפנים". היום אנחנו יודעים שנועה נורתה פעמיים בחזה, והיה עוד וידוא הריגה בפנים. בעלי הוא זה שזיהה אותה, ולכן אנחנו יודעים שאלה היו הפציעות שלה. במשך חמישה ימים אף אחד לא פנה אלינו. אף אחד לא דיבר איתנו. הטלפונים היחידים שאני קיבלתי היו מארגונים אזרחיים, ואנשים פרטיים, שאנחנו פיזרנו את הטלפונים שלנו אם מישהו יודע, מישהו ראה, אולי היא הגיעה לבית חולים. דניאל, אחרי שהוא ראה אותה שרועה על הרצפה, הגיע עם הרכב המשטרתי והם נסוגו לאחור, כי הם הבינו שעדיין מתקיימת שם לחימה. ולכן היא נשארה שם, ולא ידענו כמה זמן היא הייתה שרועה על הרצפה. הייתה לנו איזו פנטזיה שהגיע לשם אמבולנס, מה שלימים הבנו שממש לא. לא קיבלנו שום שיחת טלפון מגורם רשמי עד שדווקא ביום חמישי, 12.10.23, הטלפון הראשון שאימא שלי מקבלת היה ממשרד הדתות, ואומרים לה "שלום מלי, איפה תרצי

לקבור את הבת שלך? לקבור? מה לקבור? אף אחד לא הודיע לי באופן רשמי שהגופה שלה זוהתה. אף אחד לא הודיע לי איפה היא נמצאת. באמת כעבור ארבעים דקות הגיעו גם העובדות הסוציאליות. כמעט כמו כל משפחה, כולנו יודעים שאירוע כזה מעולם לא היה פה, והכאוס שהיה פה ברור לחלוטין, ולכן גם אנחנו מקבלים את זה. אבל באמת זו דוגמה שגם אנחנו חוונו, ואימא שלי חוותה. היא רק ממחישה את הבלגן האטומי שהיה.

יהודית גריסרו: ובמשך אותם חמשת ימים, חוץ מהפגישה הראשונה שהייתה בלהב עם החוקר,

אתם נמצאים באיזושהי אינטראקציה עם גורמים ממלכתיים?

העדה: אני ניסיתי להפעיל באופן לא פורמלי, כלומר לפנות לנציגים, חברים שלי

שמתנדבים במד"א, פרמדיקים שנמצאים בעוטף, רק אם הם יכולים להגיד אם הגופה שלה שם. אני רק רציתי לדעת מה קורה. כל אחד באמת סיפר לי את מה שהוא רואה. הם היו הכי אמיתיים. "כרגע מעבירים שם כלים כבדים, ומאפשרים לכוחות הצבא לעבור, ולכוחות הפינוי לעבור. כל הגופות שנמצאות על הכביש מוסטות לשולי הדרך, ומאפשרים לנו להתחיל לעבוד. אני לא יודע מתי הם יגיעו". היום אני יודעת שהגיעו לשם לפנות את הגופות ביום ראשון בצהריים. זה אני יודעת. את זה ניסיתי להבין, ויצרתי קשר עם זק"א כדי להבין מתי הם הגיעו לשם. כן ניסינו לפנות למשטרה. המשטרה לא יכלה לעזור לנו יותר ממה שכבר עזרה עם הפקדת הדני"א. כן ניסינו לפנות לשורה, היינו שם גם פעמיים, אבל העומס וכמויות האנשים שהגיעו, הבנו לבד שאנחנו לא יכולים פשוט לדפוק על הדלת. אנחנו נצטרך להמתין עד שיתקשרו אלינו, במידה והיא שם.

ורדה אלשיך: כן, באותם ימים חיכו חמישה ימים ללוויה.

יהודית גריסרו: ניסית להתחקות על הפער הזה בין הטלפון הנורא ממשרד הדתות? למה

העובדות הסוציאליות לא הגיעו קודם?

העדה: ההורים שלי גרים בראשון לציון. בראשון לציון יש למעלה מ-70 נופלים, נרצחים

ונרצחות. הם באמת ניסו לעשות הכול, אבל אי אפשר לעשות הכול. בטח לא

כשאין לך איזושהי דפ"א להתמודד עם מצב חירום, ככל שיהיה. ולכן הם הגיעו

מאוחר. אני חושבת שהסיבה שמשרד הדתות התקשר, זה בדיוק כמו שאת

אמרת, גם היו צריכים לפנות את שורה. כי היו יותר מדי גופות בשורה. ולכן היה

לחץ לקבור כמה שיותר מהר, כדי לפנות מקום לעוד גופות. והיה לחץ גם להחליט

איפה אנחנו רוצים, החלטות שלא נערכנו אליהם חמישה ימים כי לא רצינו לדבר

על הגרוע מכל. אחרי שאנחנו קברנו אותה, ואחרי שאנחנו ישבנו שבעה, הגיעו

עוד ועוד פרטים. אימא שלי לא הצליחה לעצום עין. למעשה עד היום היא לא

מצליחה לישון כמו שצריך. אבל היא רצתה לדעת למה היא יצאה החוצה. היא

נשבעה, היא הבטיחה שהיא לא תצא מהמיגונית. מה היה שם? הבנתי שאני

חייבת לנסות ולהבין. יצרנו קשר עם האנשים שהיו בתוך המיגונית, ואפילו

בשבעה חבריי למערכת רצו לעשות כתבה, אז יצרו קשר עם שתי בנות שהיו

במיגונית והגיעו אלינו הביתה יחד עם שני שוטרים. התחלנו לתשאל אותן. היום

אנחנו מבינים שהיינו יכולים לשאול כל כך הרבה, אבל היינו גם אנחנו בסוג של

סערת רגשות, ועם מצלמות. הן נתנו לנו הרבה מאוד פרטים על הרגעים

האחרונים של נועה. לאחר מכן גם חלקם נתנו עדויות בלהב, לא כולם. חלקם לא

היו מסוגלים, חלקם הגרסאות שלהם קצת משתנות, ככל שעובר הזמן זו הבעיה,

גם העדות של דניאל בן הזוג שלה עברה שינויים. לא ממקום רע, בסוף עובר זמן,

אף אחד לא לוקח את זה בידיים שלו וחוקר לעומק מה היה שם. אני יצרתי קשר

עם זק"א כדי לנסות להבין איך הגיוני שאתם אוספים גופה בלי לצלם את השטח רגע. אני רוצה לדעת מאיפה היא נקלחה, איפה בדיוק הגופה שלה נמצאה, או באיזו צורה היא נמצאה. האם היא הייתה לבושה כולה? איפה היא הייתה ירויה? האם היה אפשר לנסות להציל? כל פרט. והם אמרו לי - חן, זה שונה. כשאנחנו מגיעים לאירוע, לפני כן מגיעים וסורקים את האזור, ואוספים כל מה שצריך לאסוף, ואז אנחנו מגיעים לגופה. אנחנו אולי רק יום-יומיים אחר כך הבנו שאין אף אחד שמתעד את השטח בצורה כזאת. יש תיעוד, גם אליו הגעתי, לא מהמיגונית עצמה, בעיקר של הגופות השרויות באוהל אחרי שאספו אותן. ולכן היום אני מסתכלת, אני עוברת, אני רואה את הכול. אנחנו חיפשנו איזשהו מושג לגבי נועה, אנשים ברשת נכנסים לטלגרם ושולחים לי "היי, זאת אולי אחותך", אז ראינו את כל התמונות הקשות. ואני מוכנה לראות את התמונות הקשות כדי להרכיב את התמונה המלאה. ולכן גם היום אני מתסכלת על החומרים שמגיעים אלינו לחדשות, יש המון חומרים שמגיעים, של אותן הגופות המסודרות וכל אחד איך הוא נמצא, אבל אף אחד לא יודע מאיפה הוא נאסף ואיפה מצאו אותו. מאות הורים שלא יודעים מה קרה לילדים שלהם.

שלמה אהרונישקי: מי היה צריך לעשות את זה? זק"א?

העדה: אני חושבת שאם זק"א הבינו שהם הראשונים שפוגשים בגופה, עליהם היה לתעד. ואם יש מסוק משטרתי שחג מעל האזור הזה, אני לא מומחית לתעופה, אבל להוריד גובה ולצלם ממעלה את השטח כדי שנדע מה קורה. היום אני לא יודעת מה קרה, ואני יודעת שהפעילו את המסוק המשטרתי כדי לצלם מהאוויר. אני לצורך העניין, זה נשמע הזוי, רוצה לדעת מתי בדיוק הגופה שלה שרועה שם.

- יהודית גריסרו: ממה שהצלחת לדלות מהניצולים, אמרת שיש 12 ניצולים, יש בתוך העדויות האלה משהו שאפשר ללמוד ממנו על התפקוד של כל מי שהיה באזור?
- העדה: אני אגיד כמה דברים. הטלפון הראשון של אימא שלי למשטרה, כשהיא הודיעה על כך שהבת שלה נמצאת באזור המסיבה, נאמר לה שרשת התקשורת נפלה, המשטרה מכירה, והאזור בשליטה. האזור לא היה בשליטה.
- שלמה אהרונישקי: מתי זה היה בערך?
- העדה: בשעה 9:00, בין 8:00 ל-9:00.
- שלמה אהרונישקי: בבוקר.
- העדה: כן. אני אגיד עוד משהו, לאורך היום הזה, לאורך הבוקר הזה, קיבלתי המון גם סרטונים וגם הודעות קוליות מהחברים של האחים שלי שהיו במסיבה, והעברתי אותן למערכת. אבל כולנו ראינו, ואני לא מבקרת, כולנו מבחינתנו הסיפור היה החדירות לקיבוצים ומה שמתחולל שם. לא הבנו לפחות בשעות הבוקר שאירוע המסיבה זו זירת טבח שכרגע אף אחד לא מגיע.
- ורדה אלשיך: מתברר שגם הם לא ידעו, הם קיבלו את זה בונוס.
- העדה: בדיוק. מה שכן אנחנו יודעים, ואת זה אנחנו יודעים מהניצולים וגם ממשפחות הנרצחים שחלקם היו איתם בטלפון תוך כדי ההגעה של המחבלים, ולכן אנחנו יודעים שזה היה בין שתי דקות לשמונה ועד 8:06, שאני יודעת על אחד הנרצחים שדיבר עם אימא שלו ואז כבר לא היה מענה. הם כן ניסו ליצור קשר עם המשטרה, ניסו להגיד להם איפה הם נמצאים.
- יהודית גריסרו: את אומרת מהעדויות שעה וארבעים מהרגע שהכול התחיל עד שהמחבלים הגיעו.
- העדה: שעה ועשרים עד שהם הגיעו למיגונית הזו.

שלמה אהרונישקי: מכל החקירה שעשית, מה היו הכשלים המרכזיים לדעתך בנושא הזה?

ורדה אלשיך: בזמן אמת.

העדה: בעיקר אני מרגישה, מהרגע שאנחנו עולים לכיתה א' עושים לנו תרגילים, תרגיל

לרעידת אדמה, תרגיל לכל דבר כזה, ואנחנו מתכוננים לתרחישים. מרגיש שאף

אחד מהמנגנונים לא נערך לתרחיש של אסון, תרחיש של מלחמה. אם יש

מיגוניות שהיו סגורות, אף אחד לא ידע שהמיגוניות יהפכו למלכודת מוות. אם

הצוותים שנמצאים באזור הדרום לא ידעו לתקשר אחד עם השני, היום אני יודעת

על סמך הרבה מאוד כתבות שעשיתי ולא בהכרח על המסיבה, שאנשים לבשו את

המדים וחזרו לבסיסים שלהם, פשוט דהרו פנימה. היה מאוד קשה לארגן אותם,

להבין איזה כוח נכנס ולאן. כוח המשטרה שהיה שם, שאבטח את המסיבה, כמובן

שהוא ניסה להניס על נפשו, ואנחנו יודעים שהוצבו אותן ניידות, אבל ניידת עם

שוטר אחד שמכווינה את התנועה, ובתוך דקות אותו שוטר גם לא היה איתנו, ואת

זה אנחנו יודעים בהרבה מאוד מוקדים של צירים. מרגיש שאף אחד לא ידע

להתנהל בתרחיש של מלחמה, של פשיטה, של אסון. ואני מרגישה שזה

אל"ף-בי"ת. דפוסי פעולה, מה אנחנו עושים אם. כשאני באה לאזור הדרום, אני

בודקת איפה יש מרחב מוגן. אני נוסעת על הציר, ואני יודעת יש פה ופה. זה מה

שאנחנו לימדנו את נועה. זו הסיבה שהיא נכנסה למיגונית, כי היא ידעה בראש

שלה מה קורה בזמן שיש צבע אדום. ומה קורה במצב שיש פשיטה, מה עושים?

אז מרגיש שהכוחות בשטח לא ידעו את זה. ואני לא מדברת על הצבא, אני

מדברת על המשטרה שאבטחה את זה, כי הם היו אמורים לתת את המענה

הראשוני. ושוב, אני מלאת הערכה לשוטרים שפעלו בצורה מדהימה, וזה לא

בדרגות שלהם, אבל אם אנחנו רוצים להפיק לקחים הלאה, אי אפשר לנהל ארגון

בלי שיש לו תרחישים למצב מלחמה, בטח באזור כזה. אתה יודע, יש תרחישים בצבא שמעולם לא ידעתי שקיימים, על חדירה כזו או אחרת. אני שמחה שהם קיימים.

ורדה אלשיך: האירוע למשל בנובה קיבל אישורים. אני מסיקה ממה שאת אומרת שגם מי שנותן את האישורים לא עבר את כל השלבים האלה.

העדה: חד משמעית.

ורדה אלשיך: באיזה תנאים לתת את האישור.

העדה: דיבר איתי מי שהחליף את אופיר ליפשיטין, אני חושבת ששמו אופיר קרן, ראש המועצה. נפגשנו תשעה חודשים ביער בארי, והוא אומר לי "זו פעם ראשונה שאני פה, מאז האירוע אני לא מסוגל להגיע לכאן". אני אומרת לו כן, אני יודעת, זה קשה. הוא אומר לי לא, זה לא זה. הוא אומר שבועיים לפני שהתקיימה מסיבת הנובה הם ביקשו לערוך את זה ליד קיבוץ, אני לא זוכרת את שמו, ולא אישרתי להם. הרגשתי שהיה חסר להם איזה אישור, ולא אישרתי. ואני יודע שאם הייתי מאשר להם לעשות את זה בשטח שלי, אולי זה לא היה קורה. אנחנו יכולים לדבר על דיעבד.

שלמה אהרונישקי: רעים זה לא השטח שלו?

העדה: לא.

רפי בן שטרית: זו מועצה אזרית אחרת.

העדה: כן. ואני אומרת, גם כשאנחנו נותנים אישורים בעתות רגיעה, ולא מלחמה או מתח צבאי כזה או אחר, אף אחד לא נערך. הרי בסופו של דבר, גם כשאנחנו יוצאים לבלות בתל אביב אנחנו חושבים איפה אנחנו יושבים ומה עלול לקרות. ניתן אישור, אבל אף אחד לא חשב על התרחיש הגרוע ביותר. לא מה שקרה ב-7.10,

אלא אפילו חדירה של מחבל אחד. לפחות אנחנו לא ראינו איזושהי היערכות כזאת.

שלמה אהרונישקי: את תחקרת את זה? בדקת עם המשטרה איך היא הייתה ערוכה?

העדה: לא עם המשטרה, עם המפיק הראשי, שלוקח אחריות מלאה, שלא כמו מפיקים

אחרים. זה המפיק שקיבל את האישור לפסטיבל יומיים לפני זה, יום חמישי

ושישי, והחליטו להאריך את האישור שהוא קיבל גם למסיבת הנובה. ממש המפיק

הראשי. אני יודעת שהרבה מהשוטרים שהיו שם, ואני מאמינה שהשוטרים באמת

עשו את כל מה שהם יכולים, לפחות מי שהגיע למיגונית של נועה, הם היום חווים

פוסט טראומה, עזבו את התפקיד שלהם אחרי מה שהם ראו שם. זה לא התפקיד

שלשמו הם התגייסו למשטרה, אבל הם נקלעו לאירוע וראו מראות מאוד מאוד

קשים שמשפיעים עליהם עד היום, ואני מודה להם שהיו שם ולפחות הצילו את מי

שנמצא. אבל אני מרגישה שאני נמצאת פה כי יש כל כך הרבה משפחות, מאות

משפחות, ואני מרגישה שהציבור לא מבין את זה, שלא יודעות מה קרה לילדים

שלהן, לאחים שלהן, ליקרים שלהן ברגעים האחרונים. ואין להן את הכוחות

הנפשיים ללכת ולתחקר, להתקשר, ואין להן גם את הקשרים שלי יש בגלל

העבודה שלי. והן צריכות להמשיך ולחיות עם סימני השאלה האלה, כי הן לא

יודעות מה הן קברו, והן לא יודעות איך אספו את הילדות שלהן, ומה הן עברו

ברגעים האחרונים. אנחנו כבר 11 חודשים לאירוע הזה, ולמעט איזשהם תיקים

בלהב שמבחינתם סגורים, אבל מבחינתנו ממש לא, הם גם בחיים לא ידעו.

ורדה אלשיך: בהבדל מהצבא, כשחייל נופל בא מישהו מהצבא ומסביר מה היה, איך היה, מצייר

אפילו.

העדה: בדיוק, זה מה שאני תמיד מסבירה. בסוף חללים יש להם תחקיר צבאי.

ורדה אלשיך: זה ההבדל.

העדה: ואנחנו, נרצחים, נפגעי פעולות האיבה, והפעולה הזאת בפרט, אין לנו מענה. ולכן אנחנו קוראים לוועדת חקירה ממלכתית שתגיע ותחקור, ותנבור ותהפוך כל אבן, וגם שיהיו לה שיניים כדי לקחת אחריות. אנחנו יודעים שהיו המון המון כשלים, אבל אנחנו רוצים לדעת שהמוות של 410 אנשים בשטח המסיבה לא היה לשווא. ומי שצריך לקחת אחריות, שייקח אחריות.

שלמה אהרונישקי: יש לכם קשר היום אם יש לכם שאלות?

העדה: כל אחד בחלקה הקטנה שלו. אם זה אנחנו, כן, יש קצין משטרה שמאגד את התחקיר של המיגוניות. ובמיגוניות נרצחו מספר לא מבוטל של אנשים, נמוך יותר ממה שנרצחו בשטח. ובשטח קשה מאוד לדעת, ואני בספק אם מישהו מאגד את כל הסרטים ואת כל העדויות ואת כל המידע בשביל לאפשר למשפחות האלה אולי טיפת נחמה.

שלמה אהרונישקי: את מצפה שמישהו ילווה אתכם, שתוכלי להרים לו טלפון ב-12 בלילה ולשאול שאלות?

העדה: חד משמעית, כן. לפעמים זה נשמע קצת מוזר, אבל אנחנו לא מרגישים שעבר כל כך הרבה זמן, אנחנו עדיין ב-7.10. אז אנחנו מצפים שיהיה לנו איזשהו גוף, איזשהו קצין שנוכל להתקשר אליו בכל רגע שנרצה. ואולי לא נצטרך להתקשר אליו אם הכול יהיה ממוסמך, או אם הכול יתוחקר.

ורדה אלשיך: חן, תודה.

העדה: תודה רבה רבה לכם.

ורדה אלשיך: שלא תדעו צער.

העדה: תודה.

ורדה אלשיך:

משפט שאני אישית לא מאמינה בו, כי זה לא עוזר.

העדה:

הלוואי שאנחנו נישאר חזקים כולנו. תודה.

ורדה אלשיך:

אמן, תודה לך. אמרת שאת מצפה לכך שיהיה בכל זמן איזשהו גוף שתוכלו ליצור איתו קשר. לאף אחד אין יכולת ליצור כזה גוף, מה את מצפה? איך היית עושה את זה?

העדה:

צריך להבין, המשפחות לא תפקידן לחקור את מה שקרה לילדים שלהן, מה שקרה לאחותי, מה שקרה לכל אחד מהאנשים שהיו בשטח המסיבה. אנחנו לא צריכים להסתכל בתמונות הקשות ולחפש בין מאות הגופות את הגופה של אחותי, כדי לדעת באיזה מצב היא נמצאה. אנחנו בסך הכול מבקשים ועדת חקירה ממלכתית, גוף ממלכתי מטעם המדינה, שיחקור עד המקומות הכי נמוכים שיש ויהפוך כל אבן. להרגיש שמישהו רוצה לעזור לנו לגלות את האמת על מה שהיה שם. מי נכשל, ואיפה, ולמה 410 צעירים וצעירות שבסך הכול רצו להגיע לרקוד בשטח המסיבה מצאו את מותם שם. אנחנו באמת מבקשים בצורה הכי פשוטה שיש, זה לא פייר, כשיש חללים המשפחות שלהם מקבלות תחקיר ויודעות בדיוק מה קרה. הם יודעים איך הוא נמצא, ומה הם קוברים. רבים מאיתנו, מאות משפחות, לא יודעות מה קרה להם, מה קרה לבנות שלהן ובאיזה מצב הן נקברו, ולא יודעות איך הבנים שלהן נרצחו ואיפה מצאו אותם ומאיפה אספו את הגופות. זה נשמע אולי פורנוגרפי, אבל לא. זה המעט שאפשר לעשות, זה לספק מידע ולהרגיש שלומדים מהאירוע הנוראי הזה. שהמשפחות ירגישו שהמוות שלהם פשוט לא היה לשווא. שהם יקבלו את המידע שאנחנו נוכל להרגיש שיש מישהו שאחראי, שיש מישהו שמספיק רוצה לחקור, לקחת אחריות ולהבטיח לנו שדבר כזה לא יקרה שוב.

ורדה אלשיך: ואת רואה את זה ב?

העדה: ועדת חקירה ממלכתית זה המעט שבמעט שאפשר לעשות עבור המשפחות.

איל בן ראובן: אנחנו אתכם לגמרי.

ורדה אלשיך: לגמרי אתכם.

איל בן ראובן: הוועדה הזאת הוקמה, בין השאר, כדי אולי לנסות לדחוף לכך שתהיה ועדת חקירה ממלכתית. אם תהיה ועדה כזאת, אנחנו נהיה הראשונים להעביר כל מה ששמענו פה לאותה ועדה שתמשיך ותעשה את העבודה. כמובן שזה תלוי ברצון של הממשלה הזו, שנכשלה כל כך, גם לקחת יוזמה ולתקן.

יהודית גריסרו: חן, אם אפשר ברשותך רק עוד שאלה אחת. דיברת על 410 נרצחות ונרצחים. עד כמה את מצויה בקשר עם המשפחות האחרות, ועד כמה הקול הזה שלך מייצג את המשפחות?

העדה: אני לא אתיימר להגיד שאני מייצגת את כל המשפחות, למרות שאני יודעת שכולן רוצות באמת צדק ואת האמת באשר למה שקרה לילדים שלהן. אין משפחה אחת שלא. אבל אנחנו 410 צעירים וצעירות שבאו ממשפחות שונות, ממקומות שונים בארץ, עם דעות שונות, ואני מרגישה שאנחנו כולנו ביחד כן דנים וחושבים, ויש לנו קבוצות משותפות, והרבה מאוד דעות נשמעות. אבל אני יכולה להגיד שהמכנה המשותף לכולנו שכולנו רוצים את האמת באשר למה שקרה לנרצחים.

ורדה אלשיך: חן, אני יכולה לחזק אותך ולהגיד לך שיש סקרים שמהציבור הרחב בין 80-90% רוצים ועדת חקירה ממלכתית, ולכן אנחנו אולי באנו כדי שהדבר הזה לא יתמסמס, כדי שהדרישה הזאת לא תתמסמס, ואנחנו בסך הכול רק ועדת חקירה אזרחית כמו שהיא.

העדה: זה לא בסך הכול, תודה רבה לכם על העשייה ועל הזמן שאתם משקיעים. זה לא מובן מאליו. כמו שאמרתי בהתחלה, המזל הגדול הוא שיש לנו עם כזה וחברה כזאת שמחזיקים אותנו, המשפחות שנשברו.

יהודית גריסרו: ותודה לך על הקול המרגש הזה שלך, באופן אישי. תודה.

ורדה אלשיך: תודה.

העדה יוצאת מן האולם.

נכנסת העדה גבי לירון שמם, עיתונאית חדשות 13.

שלמה אהרונישקי: שלום.

העדה: שלום.

ורדה אלשיך: שלום וצהריים טובים. אנחנו שמחים שבאת. אנחנו נשמח לשמוע מה הדגשים שאת חושבת שכדאי וראוי להביא בפנינו, מה שנקרא מכלי ראשון, לא משמועות ומדיבורים מסביב.

העדה: קודם כל, שמי לירון שמם. אני עיתונאית בחדשות 13. אני באתי לדבר כאן היום וביקשתי לדבר כאן היום כדי להביא את העדויות של האנשים שפנו אלינו בבוקר ה-7.10 ולאורך כל היום הזה, לנסות להביא את המצוקה שלהם, של אותם אנשים שבטח לא יוזמנו לכאן, ולנסות ולספר את הסיפור מהצד שלהם, את הכאוס כפי שאנחנו חוויו אותנו, והנגישות שלנו כלפי אותם אנשים, לפי בעצם מה שקרה באותו הבוקר ולאורך היום הזה.

שלמה אהרונישקי: מה התפקיד שלך בערוץ 13?

העדה: אני כתבת בחדשות, אני גם משדרת מהשטח כשיש אירועים שצריך לשדר. מאז אירועי ה-7.10 אני משדרת באופן קבוע מכיכר החטופים, ואמונה על הקשר עם רבים ממשפחות החטופים.

איל בן ראובן: ב-7.10 איפה את נמצאת? למה מתקשרים אלייך? מה הקשר שלך לאירוע?
העדה: קודם כל, כשיש אירועים מתקשרים אל הכתבים ומזמינים, אלה שיכולים לצאת החוצה ולהביא את הסיפור מהשטח, ואני שייכת לאותו מעגל. הייתי בין הראשונים שענו לטלפון. אנחנו ישנים רוב הזמן עם טלפון פתוח, וגם עם התרעות של צבע אדום מכל הארץ, כי מתוקף תפקידי אני מסתובבת בכל הארץ וצריכה לדעת כשיש התראה. שמעתי את הצפצופים כבר מתוך שינה, והבנתי שזה לא הטפטוף שרגילים לשמוע פה ושם, שזה משהו אחר. ראיתי את רשימת היישובים שבהם הושמעה התראה, והבנתי את כל הסיפור. פקחתי עיניים, וכבר הטלפון צלצל והתבקשתי לצאת דרומה מרכזת הכתבים שלנו. משהו בבטן שלי, זו האמת, הרגיש שאם אני עכשיו יוצאת דרומה אני לא אחזור. התחלתי להתארגן מהר לשידור, ב-6:45 כבר הייתי בחוץ, ותוך כדי ראיתי שבקבוצת החמ"ל שלנו כתוב שיש מחבלים על רחפנים בשדרות. ממש הבנתי את כל הסיפור, יצאתי מהבית, אמרתי לבן זוגי לסגור את חלון הממ"ד, מלחמה. כתבתי בקבוצת המשפחה "יום כיפור, תישארו קרוב למקלטים".

איל בן ראובן: באיזה מקום את נמצאת?
העדה: בתל אביב. הבנתי את גודל הסיפור, הודעתי למערכת שאקח את גזרת תל אביב. ממבט חטוף על רשימת היישובים שבהם הופעלה התראה, היה לי ברור שבדקות הקרובות תישמע גם התראה בתל אביב, ואכן כך היה. נכנסתי לרכב של הצלם, נסענו ממש כמה מטרים, הייתה אזעקה. בקושי הספקנו לתפוס מחסה, הצלם

היה בחוץ ואני עמדתי בכניסה לאיזה בית. היה בום שאנחנו יודעים לזהות שהוא של נפילה ולא של יירוט, והצלם ראה את העשן מיתמר. כתבתי בחמ"ל "נפילה בתל אביב" ולא האמנתי למה שאני כותבת. זה לא עניין של מה בכך, תל אביב רוב הזמן ממוגנת על ידי סוללות כיפת ברזל. היה ברור שגם פה משהו לא עובד כמו שצריך. הגענו ראשונים לאתר הנפילה בתל אביב. מכאן אני חייבת לומר שבהתנהלות ברמה של הזירה התל אביבית הייתה מדהימה, לא רק של כוחות הביטחון שהגיעו שבאו מאוד מהר, ונציגי העירייה שישר דאגו לטיפול בדיירים של אותו בניין רב קומות שבו פגעה רקטה. לצד זה שאני חווה את זה, וכל הזמן נמצאת בשידור, כי אף אחד לא ממש לא הבין מה קורה בקיבוצים, אז הזירה בתל אביב משכה את מרבית תשומת הלב, ואז בעצם זה שהופעתי על המסך באותו הבוקר גרם לטלפון שלי לא להפסיק לצלצל, ולקבל הודעות מאנשים שלאט לאט שפכו אור על מה שקורה בדרום הארץ. על מסיבת הנובה קיבלתי הודעה בשעה 8:36 מחברים של חברים שכתבו לי שהם נמצאים במסיבה ויורים עליהם, ויש מחבלים, והם חייבים עזרה. העברתי את ההודעות האלה גם בקבוצת החמ"ל שלנו, וגם בשידור אמרתי שיש מסיבה בדרום ויש מחבלים. המידע עבר גם לשאר הכתבים שלנו, שגם דיווחו. ואז לאורך כל היום הזה קיבלתי, כמו כל החברים שלי, אנחנו העיתונאים קיבלנו המון המון פניות מאזרחים אבודים, ששלחנו לנו מיקומים עם קריאות לעזרה והקלטות שתכף אשמיע לכם חלק מהן. האזרחים היו אבודים, ובמדינת ישראל האזרחים יודעים שהתקשורת היא זאת שתהיה שם למענם. אם יורשה לי להגיד מילה על התקשורת, נכון, עד לאירועי ה-7.10 היו כאלה שסימנו אותנו כ"אויב העם", אבל ברגע האמת כולם ידעו שאנחנו נעמוד ונעשה כל מה שאנחנו יכולים. אנחנו אנשים מאוד נגישים במדינת ישראל, מאוד קל להשיג את

הטלפון שלנו. זו עבודה שיש בה המון שליחות, אני חושבת. היא לא מתגמלת, לא נפשית ולא כלכלית, אבל יש לה שליחות, וראיתי גם את כל חבריי לתחום שעשו כל שביכולתם לסייע לאזרחים מאז ועדיין, עד היום.

שלמה אהרונישקי: מה היית עושה עם פנייה מאזרח שהיית מקבלת?

העדה: ניסיתי לעזור בכמה אופנים. אחד, ניגשתי לקציני כוחות הביטחון בזירה שבה הייתי. הם פשוט לא כל כך ידעו מה לעשות, ואמרו לי שכולם ככה. פניתי לכתבים הצבאיים שלנו, דיברתי עם המערכת, ופשוט הגיעו עוד ועוד הודעות. כתבים שלחו לקבוצת החמ"ל את ההודעות שהם קיבלו ומיקומים. תוך כמה דקות הבנו שאי אפשר לשלוט באירוע. הנקודה הבאה בה שידרתי סביבות 11:30 בצהריים הייתה בקרייה. שם זה המשיך לקרות, אבל ניצמד ללוחות הזמנים. אני רוצה להשמיע לכם הודעה, ואני מבקשת לשמור על זהותם של האנשים שאקריא את ההודעות שלהם. אני אשמיע הודעה מאוד לא פשוטה. מי שקשה לו, לא יכול לעכל, אז ממש לא להקשיב.

ורדה אלשיך: תכווני את המיקרופון.

העדה: כן. בעצם קיבלתי מחברה של חברה קריאות מתוך קבוצות האימהות של בארי "אני תקועה בלי מים, בלי חשמל, בלי סוללה. בצה"ל מכירים ואומרים שאין מה לעשות, אי אפשר להגיע אליהם. אנחנו חייבים ציוד רפואי דחוף". זו אישה בהריון. ועוד הודעות "אחותי לא עונה, יש פצועים בבארי ולא מחלצים אותנו". והנה, זו ההודעה, אני מזהירה ואני ממש מבקשת לשמור על פרטיותם של המוקלטים. (משמיעה) זו הודעה אחת. אני אימא, קולות הבכי של הילדים היו ברורים לי מיד, שהם במצוקה. ילדים שנפגעו. ואין לנו מה לעשות עם המיקומים, ואין לי איך לעזור לה. היו עוד המון כאלה. עלתה עוד נערה שהייתה לבד, ודוד שלה הגיע

אל"י והצלחתי לשוחח איתה בטלפון וביקשתי ממנה להיות בשקט. העברתי גם את המיקום שלה. גם בשידור העלינו לאט לאט אנשים, וגם בניסיון שהמיקומים האלה יגיעו אל כוחות הביטחון. התכתבות נוספת שקצת שופכת אור על מה שעברו האנשים ב-7.10 היא של אישה שאני מכירה, שהייתה במקרה באותה שבת בבארי. היא נקלעה לממ"ד עם שני הוריה המבוגרים, והייתה צריכה עזרה. ההתכתבות איתה התחילה בשעה 10:00 בבוקר ונמשכה עד השעות המאוחרות של הלילה, כשהקשר נקטע. היא יצאה מזה בחיים, אבל בנס. חלק מההודעות כאן, היא בעצם מבקשת את עזרת הצבא, מתחננת לעזרה. היא ניזונה משמועות, וזה התחיל בשעה 9:37. "האם את יכולה לברר אם הצבא מגיע אלינו? אנחנו לא יודעים כלום וסגורים בממ"ד בבארי. אם את יודעת, בבקשה תגידי לנו, אנחנו לא יודעים כלום. הגיע צבא?", אמרתי לה להישאר במקלט ושנחנו מנסים להזעיק עזרה. בשעה 10:21 היא שואלת אם הצבא הגיע, ואני אומרת שלא, שיש 21 מוקדים, שזה מה שידענו אז. "אבל מה עם הצבא" היא כותבת, ואני כותבת לה "תנעלי את הממ"ד" והיא כותבת לי "יש פה יריות כל הזמן, כל הזמן. מזל שיש לי קלונקס". היא כותבת לי "את יודעת משהו שאת לא אומרת לי, נכון?", ובאמת יש דברים שלא אמרתי לה כדי שתשמור על קור רוח. "כולם פצועים פה מסביב, הפקירו אותנו", וזה ממשיך וממשיך. בשעה 11:13 אני כותבת לה שהצבא עדיין לא מצליח להגיע, לא לבארי, לא לכפר עזה וגם לא לקיבוץ מגן, שאנחנו יודעים שיש בהם מוקדים פעילים. אני שואלת אותה אם היא בחיים עדיין, והיא כותבת "דופקים לנו בדלת, יש צרחות מהשכנים". אני אומרת לה להיות בשקט. "תעשו משהו", ואני אומרת לה "תהיה בשקט, תנשמי עמוק". "הורגים את השכנים, אני שומעת. תשלחו את הצבא דחוף". היא שולחת לי עוד מיקום, "הערבים פה,

בבקשה פליז פליז פליז, בבקשה, יורים בשכנים שצמודים אלינו, אני שומעת צרחות. איפה הצבא? ". אני כותבת לה "תנשמי עמוק, המחבלים מחפשים רעש, אז תהיו בשקט". בשעה 11:00 היא כותבת לי "זהו, הגיעו אלינו", ואז יש שקט. היא שוב שואלת איפה הצבא, ושוב שולחת מיקום, ושוב כותבת "המחבלים הגיעו אלינו". אני כותבת לה תהיי בשקט, והיא כותבת לי "אנחנו בהתמוטטות, שהצבא כבר יגיע". אני אומרת לה "אני בקריה, אני מחפשת מי שיעזור לנו". "הצבא או מחבלים דופקים על הדלת". זה ממשיך לאורך יום שלם. "ערבית לידינו, שורפים אותנו, אני מריחה עשן. לירון, בבקשה תלחצי, מה הסיפור של הצבא? יש פה יריות. איך אני לא יכולה לסמוך על הצבא שלנו? אם אני יוצאת מזה בחיים, אני עוזבת את הארץ. אבל לירון, אנחנו נצא מזה בחיים? באמת הצבא מגיע?". "אין מחבלים, אני מפסיקה לקוות. השכנים כבר מתים, אני שומעת. מישהו יבוא אלינו? תגידי לי את האמת, לירון, הצבא באמת בקיבוץ?". זה בשעה 12:00 בצהריים. שוב "יש יריות, אני מקווה שזה הצבא. יש צרחות ושומעים יריות כל הזמן. לא משחררים אותנו". זה המשיך ככה לאורך כל היום, ההתכתבות הזאת ועוד התכתבויות נוספות. בשלב הזה אני כבר נמצאת בקריה עם כלי התקשורת אחרים, מבינים שיש קבינט שמתכנס, ואנחנו יודעים שכשיש קבינט בדרך כלל נכנסים דרך שער בגין ואפשר לדבר איתם. בקריה שומרים עלינו 10-15 חיילים שנקראו להקיף את התקשורת, לשמור עלינו, כדי שלא ניכנס פנימה. אנחנו עומדים שם מוכי פנים, לא יודעים, אנחנו מבינים את גודל האירוע ואין מה לעשות. אני פונה לחיילים ומתחננת לעזרה, תוך כדי שאני מתכתבת עם אנשים שעם חלקם התקשורת הופסקה ולא חודשה. אתם מבינים למה. ביקשתי עזרה, ביקשתי שאולי יהיה מישהו שיכול מפיקוד העורף לתת הנחיות מסודרות, כי

מאיפה אני יודעת להגיד לאנשים להיות בשקט כשיש להם מחבלים בדלת? כי ראיתי סרטים בנטפליקס? לא עברתי שום הכשרה בחיי כדי לעזור לאנשים בזמן שמחבלים מנסים לפרוץ לתוך הממ"ד שלהם. אף אחד לא ניסה לעזור. אמרתי להם "אנחנו לא נזוז מכאן, אנחנו עיתונאים, ואזרחים טובים, תיכנסו פנימה ותביאו מישהו שיכול לתת לנו תשובות. האם יש מישהו שאוסף את כל המיקומים האלה?". בשלב הזה אנחנו מחזיקים בעשרות מיקומים של אנשים, ואין למי להעביר אותם. וידאתי עם אור הלר ועם הכתבים הצבאיים האחרים שהמיקומים באמת הגיעו לצבא. לא היה לנו מה לעשות. אנחנו העיתונאים שעמדו שם ב-7.10 נותרנו עם ערימות של אשמה על אותם אנשים שיכולנו להציל, ולא הצלחנו. לא הצלחנו, כשלונו במשימה הזאת. אנשים שאני מכירה, כמו נועה זנדר, אחותה של חברתי חן שהייתה פה מוקדם יותר, נרצחה בצהריים במסיבה. אני יודעת על אנשים שנרצחו אחרי שדיברתי איתם, ואחרי שניסיתי לעזור להם ב-7.10, ולא הצלחתי. אותה הקלטה, האישה הזאת שרדה. הבת שלה לא, וגם בעלה לא.

ההקלטה שהשמעת לנו קודם?

איל בן ראובן:

כן. לקח לי שבועיים להיות מסוגלת להבין מה עלה בגורלה. אבל האירועים האלה לא הסתיימו באותו יום או לילה. בימים שחלפו ניסינו להבין מה קרה לאותם אנשים. ניסינו להבין איפה כולם, וקיבלנו עוד ועוד הודעות מאנשים שעדיין מחפשים. לאט לאט הבקשות לעזרה והתמונות של הנעדרים שקיבלנו התחלפו במודעות אבל. גם כשניסינו להבין מה קרה, הייתי מסיימת כל יום והולכת לחמ"ל בתל אביב, איזשהו חמ"ל איתור נעדרים אזרחי לחלוטין. לא היה שום גוף רשמי שהיה יכול לעזור לנו להביא מידע לאותן משפחות אומללות. בסוף כל יום הייתי מגיעה לחמ"ל, פורקת הודעות ומתחברת לאנשים מתנדבים, ללא שום הכשרה,

העדה:

לעמוד בזוועות האלה. והייתי מחפשת מידע להביא לאותן משפחות שפנו אליי על אודות היקירים שלהן שלא מצאו. לחלקן לקח כמעט חודשיים לקבל תשובה. אני יודעת שהכאוס היה גדול, אני יודעת שאף אחד מאיתנו לא נערך לתרחישים האלה. אנחנו מאז ה-7.10 עובדים סביב השעון, שבעה ימים בשבוע, לא עצרנו לרגע כדי ללקק את הפצעים שלנו, שנוצרו בנפש כתוצאה מהאירועים האלה. אנחנו ממשיכים עוד ועוד. כמות הסיפורים ששמעתי, כמות המשפחות השכולות שביקרתי, והבאתי את סיפורן לפרסום, כבר אי אפשר לספור ואי אפשר להכיל את זה. באותו היום לו אותם אנשים בקריה היו מקשיבים לי, לו היה לי למי להעביר את המיקומים האלה, או להקים מספר וואטסאפ של פיקוד העורף שאליו אנשים יכולים להתכתב בממ"ד, שיתנו תמונת מצב מה קורה בחוץ - חיים היו ניצלים.

ורדה אלשיך: סליחה שאני נכנסת לך בדברים, זה נורא, אבל יש לכם מידע או ידיעה מי שלח את אותם חיילים לכתר אתכם כדי לא לתת לכם להיכנס?

העדה: אני חושבת שזה נהלים די ברורים, כשתקשורת מתקרבת לצלם בקריה, הייתי שם די הרבה פעמים, יש הוראות לא לצלם את הזווית הזאת ולא זווית אחרת. אני חושבת שגם בקריה היה חוסר אונים מאוד גדול. אני יודעת שחלק מהם היו בכירים בדובר צה"ל, שגייסו שומרים שהיו שם. אני באמת חיפשתי, וכך כתבתי גם לאנשים שהתכתבתי איתם, שאני מחפשת אנשים עם פלאפלים על הכתף כי אולי מישהו יקשיב לי. אני הייתי פיזית בקריה, במקום שאליו נכנסים בזה אחר זה שרי הממשלה וחברי הקבינט, ולא היה מי שיקשיב לנו. הביטו בי בעיני עגל ובשתיקה.

שלמה אהרונישקי: לך אישית היו קשרים עם הצבא? יכולת להתקשר למפקד כזה או אחר, עם המשטרה?

העדה: לו היו לי, היו פחות מתים ברשימת המתים המתארכת מאז ה-7.10. לא היה לי.

זה לא התחום שלי.

שלמה אהרונישקי: אז למי העברת את כל המידע?

העדה: חלק נאמר בשידור, חלק מההתכתבויות העברתי לכתבים הצבאיים שלנו, חלקם

העברתי בחמ"ל, ודי מהר פתחנו גם קבוצה נפרדת בתוך החברה שלנו למידע על

נעדריים, כי כבר בשעות הצהריים הבנו שאין שום דרך להצליח לעמוד בכמות

ההודעות והבקשות והמיקומים ותמונות הנעדריים, אז פתחנו קבוצה ייעודית

לשפוך אליה את המידע. עם יד על הלב להגיד לך שעברנו תמונה-תמונה, אי

אפשר היה, הייתה כמות אינסופית. כבר באותו בוקר אמרתי שזה סדר גודל דומה

לאסון התאומים, ובהמשך כבר ידעתי שזה גדול הרבה יותר.

שלמה אהרונישקי: מה את מציעה להבא? אני מקווה שלא יהיה כמובן.

העדה: אני חושבת שמה שהיה מאוד נורא שלא נתנו כתובת לאותם אזרחים. זאת

אומרת, לו היינו יכולים לקבל מספר, וזה טכנולוגית מאוד פשוט לייצר מספר

שיושבים עליו כמה אנשים, שמתדרך אותם לאסוף כתובות, ומתדרך אותם או

לפחות מחזיק אותם על הקו. כי אני יכולתי להחזיק שניים-שלושה אנשים תוך

שידורים חיים, אבל לו הייתה כתובת צבאית או מדינית, מישהו שיכול לתדרך את

האנשים האלה, להגיד להם להיות בשקט ולא לצאת החוצה. אנחנו יודעים

בוודאות שהופעל נוהל שכן. לו היינו יכולים להזהיר אנשים לא לפתוח את הממ"ד,

אין ספק שחיים היו ניצלים. אני חושבת שברמת המיקרו, הקטנטנה שלי, בסוף אני

לירון בתל אביב, אני לא בעלת תפקיד רם ובכיר, לו הייתה כתובת כזאת לאנשים

יכולנו להציל חיים. אם מישהו היה אוסף את המיקומים ומצייר מפה, או יכול היה

לדעת לאן לשלוח את אותם חיילים שכן הגיעו באיחור לחלק מהקיבוצים.

איל בן ראובן: היה לך איזשהו קשר עם ארגוני הצלה? עם זק"א, מגן דוד אדום? מישהו כזה

ששם כן היה אולי עם מי לדבר ולתת לו כיוון?

העדה: בזירה הראשונה בתל אביב ישבתי עם בכירים, והם ניסו בקשר שלהם, כי

טלפונית לא ניתן היה להשיג. הם ניסו באמצעות הקשר לדבר הלאה, אבל לאורך

כל היום נתקלתי באמת בעיני עגל. אף אחד לא הבין, אף אחד לא ידע. לא היה.

גם כשהשעות הלכו והתאחרו, לא הייתה הרגשה שמישהו לוקח פיקוד. אני זוכרת

אותי יושבת מחוץ לקריה וצורחת שאנחנו מדינת ישראל, אנחנו יודעים להגיע

בתוך שש שעות להודו להציל אנשים שנפגעו ברעידת אדמה. איך יכול להיות

שבמרחק של חמישים דקות מכאן אנשים נטבחים, ואנחנו לא מצליחים לסייע? זו

הייתה התחושה שלי. החוויה האישית שלי באותו בוקר, חוויה שנשארה איתי עד

היום. ואולי מה שהכי קשה בהתמודדות מאז, שלא ראינו לא אז, וגם לא מאז.

לקח המון המון זמן עד שהוקמה מנהלת חטופים מסודרת. בשבועות הראשונים

זה היה אזרחי לחלוטין. בוודאי עוד תשמעו, היו נציגי חברות הייטק שהביאו

אלגוריתמים שיודעים לזהות פרצופים, ולשם יכולנו לפרוק את תמונות הנעדרים

ולנסות לקושש כל מידע. היו מקרים שהם ניסו והם פנו ועבדו עם הרשויות, אבל

זה לקח יותר מדי זמן להתניע. ובזמן הזה אנשים מתו, אנשים דאגו. זה לא כל כך

קשור, אבל אפילו עדן ירושלמי שנקברה אמש, אחותה פגשתי אותה בימים

הראשונים שאחרי. היא השמיעה לי את ההקלטה האחרונה, שבה היא אומרת

במפורש, כל אחד שומע, "חטפו אותי". לקח המון זמן עד שמשפחת ירושלמי

קיבלה מידע מהצבא שאכן היא חטופה. לא היה מי שידאג לזה. משפחת אור

קוששו מידע במשך חודשים. והיו עוד כאלה, עוד ועוד ועוד. זה לקח המון המון זמן

עד שמישהו לקח את הפיקוד על האירוע. ואני זוכרת, אגב, ארבעה-חמישה ימים

אחרי כשהייתי בחמ"ל הנעדרים האזרחי, כשצפיתי בתדריך שבו נאמר לאותם מתנדבים "חברה", אנחנו פה יום-יומיים, אנחנו מייצרים איזשהו ממשק שנוכל למסור לרשויות המדינה ברגע שהן יגיעו". זה לקח יותר מדי זמן.

איל בן ראובן: מתי את התחלת להרגיש שמהו קורה לטובה? שמתחיל להתהוות איזשהו גוף

שיש עם מי לדבר על מידע, שמישהו מתחיל לטפל בנושא הזה?

העדה: קשה לי לשים את זה בציר הזמן. התשובה האינטואיטיבית שלי היא שאני עדיין

מחכה שמהו טוב יקרה. אני חושבת שלאט לאט הוקם מטה החטופים, שעזר למשפחות. אני יודעת להגיד לכם-

איל בן ראובן: את מדברת על מטה החטופים האזרחי?

העדה: כן, מטה החטופים האזרחי. אני יודעת להגיד שאנשים כמו זו שהבאתי את

ההודעות שלה, שחולצה באותו לילה, מאז לא קיבלה שום עזרה מהמדינה. זה ביני לבינה הדבר הזה. אבא שלה, שהייתה איתה בממ"ד, נפטר לא הרבה זמן אחר כך, כנראה משברון לב ממה שקרה לחבריו לקיבוץ. אנחנו יודעים, ולכן היה לי חשוב לכאן, כי אנחנו מכירים כבר את שמות החטופים בעל פה, ואנחנו מכירים את שמות הנרצחים, ואת הפנים היפות, אבל יש עוד כל כך הרבה מעגלי נפגעים מאירועי ה-7.10, אלו שהיו שם ושרדו את התופת, ובאתי בשמם, בתקווה שזה יגרום למישהו ללכת אליהם, להקשיב להם דבר ראשון, לתעד את מה שהם חוו כאן על האדמה שלנו, במרחק של חמישים דקות מהמקום שבו אנחנו נמצאים. ואולי אחרי שיקשיבו להם, מישהו גם ימצא את הדרך להגיש להם עזרה.

איל בן ראובן: אנחנו שומעים מהמשפחות שהתמונה הראשונית היא מאוד דומה לתמונה שלך,

שאת מציגה פה. אנחנו הודענו בשלבים הראשונים למשטרה, אנחנו הודענו לכל מיני גורמים לגבי בני המשפחה שלנו, במקום שההפך יקרה. אבל ישנו שלב

מסוים שבו מתחילים לחבר קצינות נפגעים למשפחות. כל אלה שהיו פה מהמשפחות סיפרו לנו על קצין או קצינה מהמנהלת של גל הירש או מהעורף, שיש מי שמלווה אותם, כתובת. נכון שהיא לא יודעת הכול, היא לא מביאה מידע יותר מדי, בעיקר נותנת איזושהי תחושה שמישהו מביא לנו משהו. את מקבלת את זה? כי האמירה שלך שעד היום אין כלום היא אמירה מאוד...

העדה: שאלת ספציפית מתי התחלתי להרגיש שמהו טוב קורה. אני עוד לא מרגישה שמהו טוב קורה.

איל בן ראובן: אנחנו שותפים לעניין, עדיין קורה הרבה רע, זה ברור.

העדה: אני יכולה להגיד לך שבסביבות שבועיים אחרי אירועי ה-7.10 המשפחות כבר קיבלו נציג, ואני יכולה באמת להעיד שהמשפחות מאוד מעריכות את אותם קצינים, יש להם קשר מאוד טוב, וגם התבסס קשר של אמון מאוד משמעותי בינם. יש כאלה שעושים באמת עבודת קודש, גם יצא לי לפגוש כמה מהקצינים והקצינות האלה, והלב יוצא לעבודה ולמסירות שלהם לתפקיד. אני חושבת שכשאתה מסתכל על העם במדינה שלנו, אתה רואה דברים יפים וטובים. פגשתי לאורך הדרך קצינים מיחידת איתן, שעדיין עושים ימים כלילות להביא איזשהו מידע. כשאתה מסתכל על הפרט, וגם אני באותו יום ובימים שאחריו, פגשתי המון המון אנשים שרצו לעזור. מה שחסר היה זה תכלול של הדברים וניהול קצת יותר מסודר, הוראות. אני חושבת שהיה צריך להוציא הוראות מסודרות לתושבי העוטף שנמצאים בקיבוצים בשעה 10:00 כשהבנו שהקיבוצים כבר נכבשו, למי שהיה שם בממ"ד. שמעתי עדויות של משפחות שנאלצו לעשות צרכים על מגבות כדי לחסום את העשן מכדי להיכנס לממ"ד. הוראות לשעת חירום, הוראות מה לעשות

עכשיו כשהמחבלים נמצאים מחוץ לדלת שלכם, איך בכל זאת לנסות לשרוד ככה בתנאים האלה. זה יכול היה להבחין בין חיים ומוות.

ורדה אלשיך: התחלת להגיד משהו בעניין והייתי שמחה לשמוע טיפה יותר, את מסקרת את

משפחות החטופים ואת יודעת מה קורה איתן הרבה יותר מאשר הרבה אנשים. מה את יכולה להגיד, הם מקבלים איזושהי התייחסות מהממשלה? הם מקבלים משהו? מישהו מהממשלה איתם בקשר? עוזרים להם? מלבד הפינויים והמלונות.

העדה: קודם כל, משפחות החטופים הן לא גוף אחד. מדובר על המון משפחות מכל חתכי

האוכלוסייה. לא כולם נחטפו מהקיבוצים. יש גם חיילים ויש גם אנשים שבילו במסיבת הנובה, יש אנשים שעבדו בנובה. לכן אי אפשר ולא נכון להסתכל עליהם כעל גוף אחד. כל משפחה לגופה, ויש משפחות שקיבלו יותר עזרה, וגם לקחו בשתי ידיים את העזרה שהמדינה הציעה להן, ויש משפחות שהדפו. זה נורא אינדיבידואלי. זה לא התפקיד שלי לקבוע בשבילן, ובאמת אני בצורה אובייקטיבית, זה מאוד משתנה בין משפחה למשפחה. אני יודעת שהמדינה מנסה לעזור גם לחטופים שחזרו בדרכים שלה. אבל אני לא חושבת שאנחנו עדיין מבינים את המצב שהחטופים שחזרו נמצאים בו ואת העזרה שהם זקוקים לה.

שלמה אהרונישקי: מה את שומעת מהם? מה הם צריכים?

העדה: אני לא אדבר בשמם, אני מרגישה לא נוח לעשות את זה. אני חושבת שאני חווה

את זה במקום מאוד אישי ואינטימי, והרבה מהתקשורת שלי איתם מתבצעת לא מתוקף תפקידי, אלא פשוט מתוך קשר שנוצר. אני לא מרגישה נוח להביא את הצרכים שלהן.

איל בן ראובן: אני מבין את האמירה שלך, והיא כמובן מאוד מקובלת, אבל באופן כללי מאוד,

מסך המשפחות שאת הכרת ומכירה, האם בתקופה האחרונה יש איזשהו שינוי?

מרגישים שמהו מתאושש במדינה, ברמת הטיפול? למשל בחטופים שחזרו. האם פה יש איזושהי תחושה שמהו בכל זאת טוב, או מתקדם, או מתחיל להיות איזשהו תהליך קצת יותר בריא מבחינת הטיפול באנשים?

אני אשלים את מה שהוא אומר. אני מכבדת מאוד את ההסתייגות שלך לדבר בשם אנשים שיש לך מידע עליהם מתוך קשר אישי, כל הכבוד לך, באמת, לא בציניות. אבל כשהוא אומר את מה שהוא אומר, האם את מרגישה שיש איזושהי תכנית אב, שאת שומעת מאנשים, ולא פרטנית אלא באופן כללי? תכנית אב כלשהי שיש להם למי לפנות, עם מי לדבר, ואם הם פונים הם מקבלים משוב. לזו הכוונה.

ורדה אלשיך:

יש, יש להם כל מיני כתובות. החל ממטה החטופים האזרחי ועד לאנשים מתוך מערך הבריאות, בריאות הגוף ובריאות הנפש, שנמצאים עבורם. המדינה כן מנסה להעמיד כלים, אם זה טיפול נפשי, אם זה טיפול בירוקרטי בשאר הדברים. אני חושבת שאנחנו לא באמת מבינים אותם. הדבר הכי טוב שאנחנו יכולים לעשות בשבילם זה להביא את החטופים שנשארו מאחור. רבים מהם פגשו את החטופים שנמצאים שם וחרדים מאוד לגורל של האנשים שהם פגשו שם. יש חטופים וחטופות שחזרו שההורים שלהם, הגופות של ההורים שלהם, עדיין שם. האנשים האלה מרחפים בחלל האוויר כמו לווין שמשוטט בשמיים, ואין מי שמושך אותם חזרה לקרקע. והסיבה לכך שהסיפור שלהם עוד לא בתקומה, הם עדיין בהישרדות. ואני לא חושבת שמישהו מאיתנו, מהמדינה, מהצבא, ממערך בריאות הנפש, שמישהו יודע באמת מה הם חווים או איך אפשר לעזור להם ולאנשים האלה. זה גדול מאיתנו, זה גדול ממני. אני יכולה להגיד שהם אנשים מדהימים, אני יכולה להגיד שמאוד עוזר להם הביחד שלהם, שיש להם שפה משותפת. אני

העדה:

יודעת שיש גופים אזרחיים שמאגדים אותם לכל מיני פעילויות ושזה מאוד עוזר להם. ובאמת, קטונתי מלדעת מה הדבר הנכון עבורם. אני רק יכולה להגיד שהם באמת אנשים, ילדים וילדות, כי אלה בעיקר מי שחזרו בעסקה הקודמת, מדהימים ומדהימות, חזקים וחזקות. אני יכולה רק לקוות שהנפש שלהם תאפשר להם לקום מהדבר הזה. אבל עד שכולם לא יחזרו, זה לא יקרה.

איל בן ראובן: אני יכול להגיד לך שאני מודה שכשראיתי שאת באת הנה, לא כל כך הבנתי על מה הולכים לדבר. אני חושבת שהעברת פה מסר בצורה מאוד מאוד עמוקה ואותנטית, ולנו זה מאוד חשוב, כי אנחנו שומעים פה המון דברים. אבל באמת, מאוד חשוב שגם אנחנו נצליח להתחבר לנפש, מה שנקרא. אני חושב שעשית פה מצווה אמיתית, שליחות מאוד מאוד חשובה. אנחנו כמו מיקסר כזה, שמקבל מאסטרטגיה ועד לחטוף ולאיימא ולאבא. בסוף אנחנו צריכים למצוא את הדרך הנכונה. אני באמת רוצה להודות לך. זה מאוד במקום ומאוד חשוב.

תודה.

העדה:

ורדה אלשיך: מה שרציתי להגיד זה שאת עשית את זה מהמקום שעד עכשיו לא חווינו, וזה המקום הרגשי. זה נורא יפה להצטער ולעבור את זה עם נפש צרובה כל יום, לא רק ה"הותר לפרסום", אלא צד אחר לגמרי של המפה. אני יודעת שכשאת שומעת את הכתבות האלה, של כל מיני חבריה מהקיבוצים, לבי איתם. אבל כמו שאמרתי למישהו, אני כבר לא יכולה לאסוף כרוביות בשדה, זה לא הגיל שלי. אבל לעזור בדברים שאני עושה, ואני אוהבת לעשות בסתר ולא ברעש. את הבאת את זה ממקום שנתן לי במובן החיובי עוד מכה רגשית. כי זה לא אותו דבר לשמוע מישהו שדיבר עם מישהו, או כשמקליטים לך ואתה שומע, וגם אני כמו איל חשבתי בסדר, מה כבר נשמע. אבל נתת לי בוקס בבטן.

העדה: סליחה.

ורדה אלשיך: זה בוקס שקיבלתי בשמחה.

רפי בן שטרית: בטלפונים ובפניות שקיבלת, קיבלת פניות מקיבוץ נחל עוז או מהאזור?

העדה: יש לי סיפור מנחל עוז. אחת הכתבות הראשונות שהבאתי בחודשיים הראשונים.

אנחנו במערכת שלנו, עורכת התכנית שאליה אני שייכת, הייתה לנו תחושה שתהיה מלחמה בחגים, הייתה תחושת בטן כזאת.

רפי בן שטרית: לעיתונאים?

העדה: אני חושבת שלכל אימא בישראל הייתה תחושה שתהיה מלחמה בחגים, וכנראה

שלנו העיתונאים הייתה תחושה קצת יותר חזקה. אינטואיציה היא בכל זאת אחד הכלים הכי משמעותיים לעיתונאי. העורכת שלי ביקשה לאסוף אנשים בעוטף שיצלמו את עצמם במהלך החגים, יומן שישי מצולם. אחת הבחורות מנחל עוז התחילה לצלם עבורנו ב-1.10. בסרטונים שהיא שלחה לנו רואים היטב את החמאס, אימוני החמאס מעבר לגדר בזמן שהיא לוקחת את הילדים לגן. רואים היטב, והיא מספרת את המצוקה שלה, היא מספרת איך היא פונה לרשויות. היא בעצם אחראית על פינוי של קהילת נחל עוז במקרה חירום. וממש רואים בצילום, הצילום מסתיים ב-7.10 כשהמחבלים נכנסו אליה הביתה, והיו בתוך הבית שלה בזמן שהיא הייתה לכודה בממ"ד עם תינוק וכלב. היא ניצלה בנס מאוד גדול, הם לא ניסו להיכנס לממ"ד. עדות שבה רואים כל יום לפני ה-7.10 האימונים מתגברים.

שלמה אהרונישקי: יצא לך לכסות את האזור הזה לפני המלחמה?

העדה: כשהתחלתי לעבוד בחדשות בשנת 2007 אז יצא לי מעט בכל מבצע, החל

מעופרת יצוקה, לצאת לדרום. אני מכירה את הדרום היטב.

- ורדה אלשיך: יש מישהו שאוסף את כל החומר שבידיכם? הרי כל עיתונאי היה אחראי על איזשהו אזור, על איזשהו אירוע. מישהו אוסף את הכול ביחד למשהו?
- העדה: תראי, אחד אנחנו עדיין באירוע, וכל יום הוא אירוע, וכל יום אנחנו קמים לטירוף חדש. שתיים, אנחנו עיתונאים במדינת ישראל, אין לנו אמצעים. שוק התקשורת הלך ונחנק לאורך השנים האחרונות, אבל זה אולי לוועדה אחרת. אני חושבת שאנחנו עדיין באירוע, אנחנו עושים כמיטב יכולתנו להביא את החדשות בצורה המיטבית בכל יום.
- ורדה אלשיך: זאת אומרת שאם אני רוצה היום לדעת מה אמרה לירון, אני צריכה ללכת לכל אחד לחוד ולהשתמש בזה?
- העדה: או להשתמש בגוגל. יש שירותים שאוספים.
- ורדה אלשיך: אפילו את המעט הזה לא עושים.
- העדה: בדוברות של הקיבוצים יש אנשים שאוספים. יש לנו ארכיונים, הקמנו ארכיונים עם תמונות קיבוצים לפי תאריכים ומוקדים, עם כל המצלמות.
- ורדה אלשיך: אפשר לאסוף דברים, אפשר לאסוף המלצות להמשך. מה שאת אומרת, אנחנו עדיין באירוע.
- העדה: אנחנו ללא ספק עדיין באירוע, ורחוקים מסיום האירוע. אנחנו עושים כמיטב יכולתנו לסיים את היום, והרבה פעמים אנחנו חושבים שהוא הסתיים, והולכים הביתה, ואז אנחנו מוצאים את עצמנו הולכים לאירוע הבא. שנה מעניינת להיות בה כתב חדשות.
- איל בן ראובן: תודה רבה.
- העדה: תודה רבה לכם. רק משפט בנימה אישית, אם כבר נפתחנו כמו שאומרים. אני אימא. עד ה-7.10 כשהילדים שלי היו מעלים פחדים, הייתי אומרת שזה שטויות,

הכול בסדר. להיות אימא במדינת ישראל בשלב של ההרדמות, כשהילדים אומרים שהם מפחדים ממשו, זה הרגע הכי בלתי נסבל ביום. אני לא יודעת מה להגיד להם. למדתי דברים איומים. כמו כשהבת שלי שואלת אותי "ואם יקרה לכם משהו ואנחנו נהיה לבד?" ואני אומרת לה "יש לכם שכן". אני לא דוגלת בלשקר לילדים, ואני לא יכולה להגיד להם שיהיה בסדר. אני חושבת שמה שאתם עושים כאן זה כדי להחזיר אותנו למקום הזה שאני יכולה להרדים את הילדים שלי בביטחון.

העדה יוצא מן האולם.

- הישיבה ננעלה -